

Biuletyn Prawa Karnego nr 2/13

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn dzieli się na następujące działy:

1. Orzecznictwo Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Założeniem tego działu jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawiera także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawia omówienie bieżących spraw znajdujących się na wokandzie SN.

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

W dziale tym zamieszone są bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o wydanych przez Trybunał Konstytucyjny orzeczeniach.

3. Zmiany w prawie

Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu.

4. Analizy

W dziale Analiz publikowane są opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego.

5. Informacja Międzynarodowa

W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane są aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane są także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

6. Przegląd książek i czasopism

W dziale tym anonsowane są nowe publikacje z zakresu prawa karnego.

Zarówno bieżący, jak i poprzednie numery Biuletynu, są umieszczone na stronie internetowej Sądu Najwyższego (www.sn.pl).

Ze względów redakcyjnych do cytowanych w Biuletynie orzeczeń wprowadzane są niekiedy dodatkowe zwroty lub zdania. Owe uzupełnienia wpisywane są nie kursywą, lecz zwykłą czcionką i umieszczane w nawiasach.

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

dr Michał Hudzik
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego;
Izba Karne Sąd Najwyższy
astkmh@sn.pl

Spis treści

1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa	5
1.1. Uchwały i postanowienia – KZP.....	5
1.1.1. <i>Właściwość funkcjonalna Sądu Najwyższego do rozpoznania zażalenia na zarządzenie prezesa sądu odwoławczego o odmowie przyjęcia wniosku o doręczenie odpisu wyroku sądu odwoławczego z uzasadnieniem.</i>	<i>5</i>
1.1.2. <i>Stosowanie art. 4 § 1 k.k. przy ustalania właściwości rzeczowej sądu.</i>	<i>5</i>
1.1.3. <i>Obligatoryjne wypadki udziału obrońcy w postępowaniu wykonawczym</i>	<i>6</i>
1.1.4. <i>Wymogi przedstawienia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego</i>	<i>6</i>
1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych.....	6
1.2.1 <i>Orzeczenia kończące postępowanie w postępowaniu wykonawczym.....</i>	<i>6</i>
1.2.2. <i>Zwykła i szczególna ostrożność a obowiązek upewnienia się co do tego, że istnieją warunki do podjęcia określonych manewrów bez spowodowania zagrożenia bezpieczeństwa ruchu.</i>	<i>9</i>
1.2.3. <i>Dopuszczalność prowadzenia rozprawy odrodzonej lub przerwanej podczas nieobecności oskarżonego.</i>	<i>16</i>
1.2.4. <i>Zasada specjalności a europejski nakaz aresztowania.....</i>	<i>18</i>
1.2.5. <i>Konkludentne złożenie oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.</i>	<i>30</i>
1.3. Orzecznictwo Izby Wojskowej Sądu Najwyższego	33
1.3.1. <i>Właściwość sądu w przedmiocie stwierdzenia nieważności orzeczenia na podstawie ustawy lutowej.</i>	<i>33</i>
1.4. Zagadnienia prawne	35
1.4.1. <i>Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Świdnicy, sygn. akt I KZP 2/13.....</i>	<i>35</i>
1.4.2. <i>Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie, sygn. akt I KZP 3/13.....</i>	<i>35</i>
2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego	36
2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego.....	36
2.1.1. <i>Konstytucyjność zwolnienia z wymogu odbycia aplikacji adwokackiej (K 6/12).....</i>	<i>36</i>
2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego	38
2.2.1. <i>Kara pozbawienia wolności za kwalifikowany typ przestępstwa zniesławienia (K 50/12).....</i>	<i>38</i>
2.2.2. <i>Zaskarżenie orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy (K 34/12).....</i>	<i>38</i>
2.2.3. <i>Prawo przewozowe; penalizacja zachowania podróżnego, który w czasie kontroli biletów nie pozostał w miejscu przeprowadzenia kontroli do czasu przybycia Policji lub innych organów porządkowych (K 16/12)</i>	<i>38</i>
2.2.4. <i>Kontrola operacyjna (K 15/12 – połączona z K 28/12)</i>	<i>39</i>
2.2.5. <i>Stosowanie środków przymusu bezpośredniego oraz użycie broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej (K 11/12)</i>	<i>41</i>
2.2.6. <i>Warunki i sposób użycia środków przymusu wobec nieletnich (K 3/12).....</i>	<i>41</i>

2.2.7.	<i>Odpowiedzialność karna funkcjonariusza publicznego (P 37/12)</i>	41
2.2.8.	<i>Zarządzenie przez sąd obligatoryjnego wykonania kary warunkowo zawieszanej; przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub małoletniej (P 34/12)</i>	42
2.2.9.	<i>Brak regulacji trybu składania wniosków o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności sędziów za złożenie niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego; brak ustawowo określonych przesłanek wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności (P 31/12)</i>	42
2.2.10.	<i>Obowiązek złożenia oświadczenia lustracyjnego przez osobę, wobec której toczy się wszczęte wcześniej postępowanie lustracyjne (P 30/12)</i>	42
2.2.11.	<i>Wolność słowa; wolność badań naukowych; nieprecyzyjność zwrotów „nawołuje do nienawiści” oraz „inny totalitarny ustrój państwa” (SK 65/12)</i>	42
2.2.12.	<i>Postępowanie karne; pozbawienie strony realnego prawa do obrony i skutecznego środka odwoławczego (SK 54/12)</i>	43
2.2.13.	<i>Karalność bezskutecznego podżegania do pomocnictwa w popełnieniu czynu zabronionego (SK 35/12)</i>	43
2.2.14.	<i>Zaskarżenie postanowienia w sprawie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy (SK 33/12)</i>	43
2.2.15.	<i>Zasady ustanawiania kuratora celem wykonywania praw małoletniego pokrzywdzonego przestępstwem (SK 5/12)</i>	43
2.2.16.	<i>Prawo do obrony; odmowa wyznaczenia obrońcy z urzędu; brak możliwości bezpośredniego zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu (art. 81 § 1, art. 78 § 2 k.p.k.) (K 30/11)</i>	43
2.2.17.	<i>Określenie katalogu zbieranych danych o jednostce za pomocą środków technicznych w działaniach operacyjnych; zasady niszczenia pozyskanych danych (K 23/11 – połączona z K 34/11 i K 21/12)</i>	44
2.2.18.	<i>Prawo do korzystania z pomocy obrońcy na etapie czynności wyjaśniających; postępowanie w sprawach o wykroczenia (art. 4 k.p.s.w.) (K 19/11 – połączona z P 22/11)</i>	45
2.2.19.	<i>Dopuszczalność prowadzenia postępowania o przestępstwo wypełniające także znamiona wykroczenia, po tym, gdy postępowanie o wykroczenie zostało prawomocnie zakończone (P 25/11; połączona z P 34/11)</i>	45
2.2.20.	<i>Odpowiedzialność karna i wykroczeniowa za ten sam czyn (art. 10 § 1 k.w.) (P 23/11)</i>	45
2.2.21.	<i>Obrót instrumentami finansowymi (P 11/11)</i>	45
2.2.22.	<i>Obowiązek oskarżonego poddania się badaniom; zastosowanie środków przymusu, asysta przy badaniu (U 2/11)</i>	46
2.2.23.	<i>Działanie na szkodę spółki, nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege (art. 585 § 1 k.s.h.) (SK 19/11)</i>	46
2.2.24.	<i>Zasady udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności (K 22/10)</i>	46
2.2.25.	<i>Wykroczenia; zasady zmiany grzywny na pracę społecznie użyteczną (art. 25 § 1 i 2 k.w.) (P 16/10)</i>	46
2.2.26.	<i>Brak możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wnioski o wznowienie postępowania (art. 547 § 1 k.p.k.) (SK 23/10)</i>	46
3.	Zmiany w prawie	47
5.	Informacja międzynarodowa	48
5.1.	Rada Europy	48
5.1.1.	Orzecnictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	48
6.	Przegląd książek i czasopism	49

6.1. Przegląd książek.....	49
6.2. Przegląd czasopism	50

1. Orzecnictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa

1.1. Uchwały i postanowienia – KZP

1.1.1. Właściwość funkcjonalna Sądu Najwyższego do rozpoznania zażalenia na zarządzenie prezesa sądu odwoławczego o odmowie przyjęcia wniosku o doręczenie odpisu wyroku sądu odwoławczego z uzasadnieniem.

przepisy: art. 524 § 1 k.p.k.

hasła: Właściwość; Zażalenie - ogólnie

Uchwała składu siedmiu sędziów z 27 lutego 2013 r., I KZP 26/12

Teza:

Sąd Najwyższy jest sądem funkcjonalnie właściwym do rozpoznania zażalenia na zarządzenie prezesa sądu odwoławczego o odmowie przyjęcia - złożonego na podstawie art. 524 § 1 zdanie drugie k.p.k. - wniosku o doręczenie odpisu wyroku sądu odwoławczego z uzasadnieniem.

1.1.2. Stosowanie art. 4 § 1 k.k. przy ustalania właściwości rzeczowej sądu.

przepisy: art. 25 k.p.k.; art. 4 § 1 k.k.

hasła: Właściwość

Postanowienie z 27 lutego 2013 r., I KZP 25/12

Teza:

Przepis art. 25 § 1 pkt 1 Kodeksu postępowania karnego wyznacza regułę właściwości rzeczowej, według której sąd okręgowy kompetentny jest do osądzenia zbrodni jako konkretnego czynu konkretnego sprawcy. Ponieważ o tym czy konkretny czyn konkretnego sprawcy jest zbrodnią decyduje treść art. 7 § 2 Kodeksu karnego w powiązaniu z dolną granicą ustawowego zagrożenia, przewidzianą za czyn o określonej typizacji, według stanu prawnego ustalonego z zastosowaniem reguł określonych w art. 4 § 1 tego kodeksu, więc przepis art. 25 § 1 pkt 1 k.p.k. obejmuje zakresem właściwości rzeczowej sądu okręgowego tylko te czyny zabronione, które należały do kategorii zbrodni w czasie ich popełnienia i nie utraciły tego statusu w dacie badania kwestii właściwości. Zatem w przypadku, gdy na skutek zmian normatywnych dochodzi do zmiany charakteru czynu zabronionego o określonej typizacji z występku w zbrodnię, a czyn będący przedmiotem osądu w dacie jego popełnienia stanowił występki podlegający właściwości sądu rejonowego, to określenie właściwości rzeczowej sądu okręgowego nie może mieć oparcia w treści art. 25 § 1 pkt 1 k.p.k., a musiałoby wynikać z wyraźnego przepisu intertemporalnego.

2. *W odniesieniu do postanowień wydawanych w toku postępowania wykonawczego kasacja nadzwyczajna przysługuje wówczas, gdy są to postanowienia powodujące trwałe przekształcenie kary, to jest sposobu lub trybu jej wykonywania, które jednocześnie nie podlegają korygowaniu na podstawie art. 24 k.k.w. Prawomocne postanowienie o umorzeniu grzywny wymierzonej skazanemu ma w sobie ten element trwałości, postanowienie to powoduje bowiem, że kara grzywny wymierzona skazanemu nie będzie wykonywana. Jednocześnie orzeczenie to nie może podlegać zmianie w trybie przewidzianym w art. 24 k.k.w.*
3. *Potencjalna możliwość zmiany bądź uchylecia postanowienia o umorzeniu grzywny na podstawie art. 24 k.k.w. nie niweczy, wbrew twierdzeniom obrońcy, cechy trwałości tego postanowienia, jako orzeczenia kończącego postępowanie.*

Z uzasadnienia:

„Sąd Rejonowy w W., wyrokiem z dnia 18 listopada 2010 r., sygn.(...), uznał Vladimira M. za winnego przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 264 § 2 k.k. w zb. z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za przestępstwo to wymierzył mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby oraz, na podstawie art. 71 § 1 k.k. karę grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 20 złotych. Sąd zaliczył na poczet orzeczonej kary grzywny okres rzeczywistego pobawienia wolności oskarżonego w okresie od dnia 2 sierpnia 2010 r. do dnia 27 sierpnia 2010 r. i uznał tym samym grzywnę za wykonaną w wymiarze 1000 złotych. Ponadto w wyroku zasądzono od oskarżonego na rzecz Skarby Państwa koszty sądowe w kwocie 670 złotych, w tym opłatę w wysokości 580 złotych.

Wyrok ten nie został zaskarżony i uprawomocnił się z dniem 11 grudnia 2010 r.

Wobec Vladimira M. toczyło się równoległe postępowanie o ekstradycję do Federacji Rosyjskiej, której skazany jest obywatelem. W styczniu 2011 r. został on przekazany władzom rosyjskim.

W toku postępowania wykonawczego w odniesieniu do wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 18 listopada 2010 r., sygn. (...), sąd ten w dniu 11 października 2011 r. wydał postanowienie, którym na podstawie art. 51 k.k.w. umorzył skazanemu grzywnę w kwocie 3000 złotych i koszty sądowe w kwocie 670 złotych, podnosząc w uzasadnieniu, że Vladimir M. wydany został władzom rosyjskim, nie posiada w Polsce żadnego majątku, a dochodzenie nieuiszczonych należności w drodze egzekucji byłoby niecelowe i nieskuteczne. Postanowienie to nie zostało zaskarżone i stało się prawomocne z dnia 9 grudnia 2011 r.

Kasację od tego postanowienia wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył postanowienie na niekorzyść Vladimira M. i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisu prawa procesowego – art. 92 k.p.k., polegające na pominięciu przez sąd, wynikającej z materiału dowodowego i mającej znaczenie dla rozstrzygnięcia okoliczności co do wydania postanowienia o zabezpieczeniu na mieniu Vladimira M. kwoty 4000 złotych na poczet grożącej mu kary grzywny i przekazania powyższej kwoty do depozytu sądowego i w konsekwencji błędnym przyjęciu, iż wykonanie orzeczonej prawomocnym wyrokiem grzywny jest niemożliwe, w następstwie czego doszło do wadliwego umorzenia skazanemu grzywny w oparciu o art. 51 k.k.w., pomimo braku spełnienia przesłanek określonych w tym przepisie.

Prokurator Generalny wniósł o uchYLECIE zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w W.

W pisemnej odpowiedzi na kasację obrońca Vladimira M. wniósł o jej pozostawienie bez rozpoznania, a ewentualnie, przy uznaniu dopuszczalności kasacji, o jej oddalenie, jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przed merytorycznym rozpoznaniem kasacji stwierdzić należy, że nie można podzielić zawartej w odpowiedzi na kasację argumentacji obrońcy skazanego, dotyczącej niedopuszczalności kasacji Prokuratora Generalnego i konieczności pozostawienia jej bez rozpoznania. Kasacja wnoszona na podstawie art. 521 k.p.k. ma wyjątkowy status w stosunku do kasacji wnoszonych przez strony, które i tak są środkami zaskarżenia o nadzwyczajnym charakterze. Kasacja wnoszona na podstawie art. 521 k.p.k., w odniesieniu do której używa się zresztą określenia kasacja nadzwyczajna, może być bowiem wniesiona od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie. Kasacji tej nie dotyczą ograniczenia wskazane w art. 523 § 2 i 3 k.p.k., może być także wniesiona od orzeczenia, a więc zarówno wyroku, jak i postanowienia wydanego przez sąd pierwszej instancji, które nie były poddane kontroli odwoławczej; pozostałe kasacje mogą być wniesione jedynie od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie.

Rozpoznawana kasacja wniesiona została od prawomocnego postanowienia wydanego przez sąd, rozważenia wymaga zatem jedynie to, czy przedmiotowe orzeczenie sądu jest orzeczeniem kończącym postępowanie w rozumieniu art. 521 k.p.k. Orzeczeniami kończącymi postępowanie są zaś nie tylko wyroki i postanowienia rozstrzygające w przedmiocie głównego nurtu postępowania, a więc m. in. wyroki skazujące, uniewinniające lub postanowienia o umorzeniu postępowania. Kończą postępowanie także prawomocne orzeczenia wydawane w innych, także pobocznych nurtach procesu, pod warunkiem, że definitywnie zamykają rozpoznanie danej kwestii, powodując trwałe skutki. Dotyczy to także w ograniczonym zakresie postępowania wykonawczego. Postanowienia wydawane w tej fazie postępowania podlegać mogą kontroli kasacyjnej jedynie w trybie przewidzianym w art. 521 k.p.k. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2010 r., III KZ 90/10, R-OSNKW 2010, poz. 2206). Przyjmuje się, że w odniesieniu do postanowień wydawanych w toku postępowania wykonawczego kasacja nadzwyczajna przysługuje wówczas, gdy są to postanowienia powodujące trwałe przekształcenie kary, to jest sposobu lub trybu jej wykonywania, które jednocześnie nie podlegają korygowaniu na podstawie art. 24 k.k.w. Prawomocne postanowienie o umorzeniu grzywny wymierzonej skazanemu ma w sobie ten element trwałości, postanowienie to powoduje bowiem, że kara grzywny wymierzona skazanemu nie będzie wykonywana. Jednocześnie orzeczenie to nie może podlegać zmianie w trybie przewidzianym w art. 24 k.k.w. Sąd podjął zresztą próbę zmiany swego postanowienia w ten sposób i na skutek zażalenia wniesionego przez obrońcę skazanego, wydane na podstawie art. 24 k.k.w. postanowienie zostało uchylone, sąd odwoławczy zasadnie bowiem wskazał przesłankę, której spełnienie jest konieczne dla zmiany lub uchylecia wcześniej wydanego postanowienia. Jest to ujawnienie się nowych lub poprzednio nie znanych okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. W sprawie Vladimira M. nie doszło do takiego ujawnienia, okoliczności związane z zabezpieczeniem kary grzywny wynikały bowiem z dokumentów zawartych w aktach sprawy. Potencjalna możliwość zmiany bądź uchylecia postanowienia o umorzeniu grzywny na podstawie art. 24 k.k.w. nie niweczy, wbrew twierdzeniom obrońcy, cechy trwałości tego postanowienia, jako orzeczenia kończącego postępowanie. Możliwość przewidziana w art. 24 k.k.w. zachodzi bowiem wyłącznie wtedy, gdy już po wydaniu orzeczenia powstaną fakty istotne dla rozstrzygnięcia lub gdy okoliczności te istniały wprawdzie wcześniej, ale nie były znane sądowi i ujawniły się po wydaniu postanowienia. W innych przypadkach, a więc na przykład w przypadku wadliwości postanowienia lub zmiany stanu prawnego sprawy nie można korzystać z możliwości przewidzianej w omawianym przepisie, a

1. **Na gruncie ustawy Prawo o ruchu drogowym występuje stopniowanie obowiązku zachowania ostrożności przez uczestników ruchu drogowego, a podział wprowadzony w tym zakresie jest dziełem samego ustawodawcy.**
2. **Tylko w niewielu wypadkach – w ramach nakazu zachowania szczególnej ostrożności – ustawodawca wprost nakłada na kierujących pojazdami obowiązek upewnienia się co do możliwości bezpiecznego wykonania konkretnego manewru.**
3. **Skoro ustawodawca dokonał nie tylko podziału na ostrożność „zwykłą” i „szczególną”, ale również stworzył cały katalog sytuacji, w których obowiązek zachowania szczególnej ostrożności rozciąga aż do granicy upewnienia się co do możliwości bezpiecznego wykonania określonego manewru lub jego części, to nie ma wystarczających podstaw do tego, aby tę właśnie – niewątpliwie dalej idącą postać szczególnej ostrożności, utożsamiać każdorazowo z jej podstawowym zakresem.**
4. **Obowiązek zachowania szczególnej ostrożności w swej podstawowej postaci został zdefiniowany w art. 2 pkt 22 p.r.d., natomiast dalej idący nakaz upewnienia się co do tego, że istnieją warunki do podjęcia określonych manewrów bez spowodowania zagrożenia bezpieczeństwa ruchu, został wyraźnie odniesiony przez ustawodawcę jedynie do niektórych spośród nich takich, jak np: cofanie, wyprzedzanie, wobec czego nie ma podstaw do przyjmowania, że taka „kwalifikowana” postać tego obowiązku może być rozszerzana poza granice wprost wynikające z ustawy.**
5. **Dyrektywa zawarta w przepisie art. 22 ust. 4 p.r.d. dotyczy wyłącznie zmiany pasa ruchu i nie znajduje dostatecznego uzasadnienia twierdzenie, że można ją w drodze interpretacji rozciągnąć również na manewr zmiany kierunku jazdy.**
6. **Żaden z przepisów ustawy prawo o ruchu drogowym nie zobowiązuje kierującego, który zamierza wykonać skręt w lewo do upewnienia się, czy nie jest wyprzedzany. Zarazem jednak ustawodawca – w przepisach regulujących obowiązki uczestników ruchu drogowego ciążące na nich w związku z innymi manewrami, np. w związku z manewrem wyprzedzania – art. 24 ust. 1 pkt p.r.d., wprost nakłada taki nakaz na kierującego pojazdem przystępującym do wykonania takiego manewru, obligując go do upewnienia się, czy nie zachodzą przeszkody wymienione w punktach 1 – 3 .**
7. **Nie ulega wątpliwości, że kierujący pojazdem wykonując manewr skrętu w lewo musi dołożyć większej staranności (ustawa określa to mianem szczególnej ostrożności) właśnie w związku z tym, że tor jego jazdy potencjalnie przecina się z zasady z torem jazdy innych pojazdów. Ze wzmożoną zatem uwagą musi prowadzić obserwację sytuacji drogowej, aby na czas zareagować i przerwać lub nawet zaprzestać manewru, gdyby pojawiło się zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu drogowego. Już samo dostrzeżenie pojazdu, którego kierowca nie stosuje się do zasad, jakie wynikają z przepisów, jest nie tylko informacją o możliwym zagrożeniu, lecz rodzi prawny obowiązek utraty zaufania do tamtego kierującego i zaniechania własnego manewru. O odpowiedzialności kierowcy wykonującego skręt w lewo można byłoby więc mówić wtedy, gdy widział (lub mógł i powinien był widzieć) pojazd poruszający się w sposób stwarzający zagrożenie lub wręcz uniemożliwiający bezpieczne wykonanie manewru, a mimo to ten manewr w dalszym ciągu realizował. Jednak w takiej sytuacji odpowiedzialność ta będzie związana w pierwszej kolejności z naruszeniem zasady ograniczonego zaufania (art. 4 p.r.d.).**

Z uzasadnienia:

„Obie kasacje wniesione w tej sprawie na niekorzyść Marceliny T. okazały się niezasadne, a sformułowane w nich zarzuty i wnioski nie zasługiwały na uwzględnienie. Konsekwencją takiego przekonania Sądu Najwyższego, było oddalenie obu nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w toku procesu, ustaleń faktycznych poczynionych w wyniku oceny tego materiału, poglądów prawnych wyrażonych w pisemnych motywach kolejnych orzeczeń, a także argumentów przedstawionych zarówno w zwykłych środkach odwoławczych, jak i w kasacjach, prowadzi do wniosku, że Sąd Okręgowy w S. uniewinniając Marcelinę T. od popełnienia zarzuczonego jej przestępstwa – nie dopuścił się ani obrazy prawa materialnego ani nie naruszył przepisów prawa procesowego.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu obrazy prawa materialnego, który jest wspólny obu kasacjom, choć różny jest zakres jego rozwinięcia i wsparcia argumentacją odwołującą się do reguł i wyników wykładni przepisów ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. prawo o ruchu drogowym (t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 z późn. zm. – dalej określana jako p.r.d.). Najpełniej rozwinął tę materię oskarżyciel publiczny, który odwołując się do analizy dyspozycji art. 22 ust. 1 i 4 p.r.d. przedstawił obszerny wywód poświęcony obowiązkowi ciążącemu na kierującym dokonującym manewrów opisanych w tych przepisach, w tym w szczególności zakresowi obowiązku zachowania szczególnej ostrożności. Ta argumentacja, choć wspierała się poglądami wyrażonymi w niektórych orzeczeniach Sądu Najwyższego, nie okazała się wystarczająca, a w realiach tej sprawy była w ogóle niezbyt przydatna, o czym będzie mowa w części końcowej uzasadnienia. Przede wszystkim jednak, w ocenie składu orzekającego w tej sprawie, nie ma dostatecznych normatywnych racji dla czynienia dwóch podstawowych założeń, które legły u podstaw rozumowania skarżących odwołujących się do dyspozycji art. 22 p.r.d.

Pierwsze z nich utożsamia niejako obowiązek zachowania szczególnej ostrożności – obejmujący zarówno zmianę pasa ruchu, jak i zmianę kierunku jazdy (art. 22 ust. 1 p.r.d.) – z nakazem upewnienia się, czy wykonanie takiego manewru nie spowoduje zajechania drogi innemu użytkownikowi drogi jadącemu z tyłu i to nawet w sytuacji, gdy to właśnie on rażąco narusza zasady ruchu drogowego. W ocenie składu orzekającego w tej sprawie, nie ma podstaw normatywnych do budowania takiej zależności. Analiza obowiązującego stanu prawnego prowadzi do wniosku, że na gruncie ustawy Prawo o ruchu drogowym występuje swego rodzaju stopniowanie obowiązku zachowania ostrożności przez uczestników ruchu drogowego, a podział wprowadzony w tym zakresie jest dziełem samego ustawodawcy. Norma art. 3 ust. 1 tej ustawy nakazuje zachowanie ostrożności wszystkim uczestnikom tego ruchu, a jednocześnie przewiduje wprowadzenie w szczególnych rozwiązaniach dalej idącego obowiązku – „szczególnej” ostrożności. Taki właśnie – kwalifikowany stopień ostrożności przewidziano m.in. w art. 22 p.r.d. Rzecz jednak w tym, czy na gruncie tego rozwiązania można jednoznacznie przyjąć, że realizacja obowiązku szczególnej ostrożności obejmuje również upewnienie się, że inny uczestnik ruchu drogowego – poza wymienionymi wprost w przepisach określających zasady zmiany i przecinania się kierunków ruchu – nie zagraża bezpieczeństwu wykonywanego manewru rażąco łamiąc zasady tego ruchu. Odwołanie się do innych przepisów ustawy Prawo o ruchu drogowym określających zasady przeprowadzania różnych manewrów nie uzasadnia w sposób oczywisty takiego wniosku. Nie ulega bowiem wątpliwości, że tylko w niewielu wypadkach – w ramach nakazu zachowania szczególnej ostrożności – ustawodawca wprost nakłada na kierujących pojazdami obowiązek upewnienia się co do możliwości bezpiecznego wykonania konkretnego manewru. Tak jest np. w sytuacjach

przewidzianych w art. 18 ust. 2 i 18a ust. 2 p.r.d., w art. 24 ust. 1 p.r.d. W innych z kolei, ustawodawca posługuje się formułą szczególnej ostrożności generalnie w odniesieniu do określonego manewru z podkreśleniem obowiązku upewnienia się – odniesionego tylko do pewnej jego fazy – art. 28 ust. 1 p.r.d. i z pewną modyfikacją również art. 23 ust. 1 pkt 3 p.r.d. Skoro zatem ustawodawca dokonał nie tylko podziału na ostrożność „zwykłą” i „szczególną”, ale również stworzył cały katalog sytuacji, w których obowiązek zachowania szczególnej ostrożności rozciąga aż do granicy upewnienia się co do możliwości bezpiecznego wykonania określonego manewru lub jego części, to nie ma wystarczających podstaw do tego, aby tę właśnie – niewątpliwie dalej idącą postać szczególnej ostrożności, utożsamiać każdorazowo z jej podstawowym zakresem. W sytuacji, gdy ustawa wyraźnie rozdziela te dwa pojęcia, utożsamianie ich na drodze interpretacji, stanowiłoby wkroczenie w sferę tworzenia, a nie stosowania prawa. Ponadto, podjęcie przez interpretatora próby zrównania zakresu obowiązku zachowania szczególnej ostrożności wymaganej przy niektórych manewrach - z obowiązkiem upewnienia się co do możliwości bezpiecznego wykonania określonego manewru i dopiero po przeprowadzeniu takiego wstępnego zabiegu, budowanie normy zachowania obarczonej sankcją karną, stanowi w istocie tworzenie sfery odpowiedzialności karnej w oparciu o wykładnię, a nie o treść wynikającą wprost z przepisu rangi ustawowej.

Powyższe uwagi prowadzą do wniosku, że obowiązek zachowania szczególnej ostrożności w swej podstawowej postaci został zdefiniowany w art. 2 pkt 22 p.r.d., natomiast dalej idący nakaz upewnienia się co do tego, że istnieją warunki do podjęcia określonych manewrów bez spowodowania zagrożenia bezpieczeństwa ruchu, został wyraźnie odniesiony przez ustawodawcę jedynie do niektórych spośród nich takich, jak np: cofanie, wyprzedzanie, wobec czego nie ma podstaw do przyjmowania, że taka „kwalifikowana” postać tego obowiązku może być rozszerzana poza granice wprost wynikające z ustawy.

Drugie z założeń, do których odwoływały się skargi kasacyjne w tej sprawie, opiera się na utożsamieniu pojęć „zmiana kierunku jazdy” i „zmiana pasa ruchu” oraz odniesieniu do obu tych pojęć obowiązku wynikającego z art. 22 ust. 4 p.r.d., tj. nakazu ustąpienia pierwszeństwa pojazdowi jadącemu po pasie ruchu, na który kierujący zamierza wjechać. Także i to założenie nie znajduje jednak należytego oparcia w treści obowiązującej regulacji prawnej. Już w samym tytule oddziału 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym ustawodawca wyodrębnia te dwa pojęcia, a w treści art. 22 p.r.d. – w poszczególnych ustępach tego przepisu – posługuje się nimi albo razem – ust. 1 i ust. 5 oraz w art. 24 ust. 1 pkt 3 p.r.d. albo tylko jednym z nich. I taka właśnie sytuacja ma miejsce w odniesieniu do ust. 4 art. 22 p.r.d., na którego treść powołano się w kasacjach. Wynika z tego, że ustawodawca odróżnia sytuacje, w których konkretne obowiązki dotyczą zarówno kierującego zmieniającego pas ruchu, jak i tego, który zmienia kierunek jazdy oraz te, które odnosi tylko do jednego z tych manewrów. Skoro sam ustawodawca rozróżnił i rozdzielnie traktuje te pojęcia, to nie można przyjmować, że ust. 4 jednak odnosi się do obu tych pojęć, skoro przecież wymieniono w nim tylko zmianę pasa ruchu. Dyrektywa zawarta w przepisie art. 22 ust. 4 p.r.d. dotyczy wyłącznie zmiany pasa ruchu i nie znajduje dostatecznego uzasadnienia twierdzenie, że można ją w drodze interpretacji rozciągnąć również na manewr zmiany kierunku jazdy (podobny pogląd wyrażono w piśmiennictwie – por. R.A. Stefański: Prawo o ruchu drogowym. Komentarz LEX teza 8 do art. 22 p.r.d. oraz powołana tam literatura). Wykładnia przeciwna odwołuje się do obowiązku szczególnej ostrożności wyprowadzonego z treści art. 22 ust. 1 p.r.d., ale dopiero po swego rodzaju „uzupełnieniu” go założeniem, że w obowiązku szczególnej ostrożności zawiera się nakaz upewnienia się, iż wykonywany manewr skrętu w lewo nie spowoduje zajeżdżenia drogi pojazdowi wykonującemu nieprawidłowo manewr wyprzedzania. W ocenie Sądu Najwyższego nie ma żadnych podstaw jurydycznych do tego rodzaju modyfikowania treści norm prawnych bez należytego oparcia w ustawie. Kierujący pojazdem wykonując manewr skrętu w lewo nie zmienia przecież pasa ruchu, lecz kierunek tego ruchu, przy czym ustawienie

pojazdu w stosunku do dotychczasowego pasa ruchu może być zasadniczo różne, np. prostopadłe, a może nawet w ogóle nie ulec zmianie, np. w wypadku poruszania się po pasie wyodrębnionym dla pojazdów skręcających w lewo. Próba interpretacji utożsamiającej zasady obowiązujące przy wykonywaniu manewru skrętu w lewo z tymi, które w ustawie odniesiono do manewru zmiany pasa ruchu narusza też istotną dyrektywę wykładni sprzeciwiającą się przypisywaniu na gruncie jednego aktu prawnego tego samego znaczenia różnym terminom ustawowym (por. J. Wróblewski: *Rozumienie prawa i jego wykładnia*. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1990, s. 79).

Podkreślić także należy, że żaden z przepisów ustawy prawo o ruchu drogowym nie zobowiązuje kierującego, który zamierza wykonać skręt w lewo do upewnienia się, czy nie jest wyprzedzany. Zarazem jednak ustawodawca – w przepisach regulujących obowiązki uczestników ruchu drogowego ciążące na nich w związku z innymi manewrami, np. w związku z manewrem wyprzedzania – art. 24 ust. 1 pkt p.r.d., wprost nakłada taki nakaz na kierującego pojazdem przystępującym do wykonania takiego manewru, obligując go do upewnienia się, czy nie zachodzą przeszkody wymienione w pktach 1 – 3. Oznacza to również, że na gruncie ustawy prawo o ruchu drogowym występuje pojęcie ostrożności podniesionej do granic obowiązku upewnienia się, że wykonywany manewr nie spowoduje zagrożenia, ale to legislator zdecydował z jakimi manewrami wiąże się ten poziom szczególnej ostrożności. Choć więc wyprzedzanie niewątpliwie wiąże się ze zmianą pasa ruchu, ustawodawca nie uznał za unormowanie wystarczające i generujące obowiązek upewnienia się, że manewr ten nie spowoduje zagrożenia, umieszczenia w przepisie art. 24 ust. 2 p.r.d., samego połączenia wykonywania tego manewru z nakazem szczególnej ostrożności i sam uzupełnił go nakazem upewnienia się – jeszcze przed wyprzedzaniem, czy nie wystąpiły okoliczności wymienione w art. 24 ust. 1 pkt 1-3 p.r.d. Zatem brak takiego postanowienia w przepisach prawa o ruchu drogowym co do manewru zmiany kierunku jazdy wskazuje, że nie było intencją ustawodawcy objęcie takim obowiązkiem również tego manewru (R.A. Stefański – op. cit.).

Jak słusznie zauważył sąd odwoławczy, taki obowiązek można było w poprzednim stanie prawnym wyprowadzić z dodatkowego – obok szczególnej ostrożności – warunku, aby manewr skrętu w lewo nie spowodował zajechania drogi innym kierującym. Obecnie, ten nakaz został usunięty z ustawy. Także i w tym wypadku to ustawodawca zdecydował o zakresie obowiązków obciążających kierującego w związku z konkretnym manewrem. Nie można zatem zasadnie twierdzić, że rezygnacja z określonego rozwiązania funkcjonującego wcześniej w ustawie, oznacza dorozumiane przeniesienie wynikających z niego obowiązków do generalnej klauzuli szczególnej ostrożności. Co więcej, trudno zaakceptować sytuację, w której taka właśnie interpretacja miałaby służyć do budowania normy prawnej stanowiącej podstawę odpowiedzialności karnej. Wprowadzenie i opatrzenie sankcją karną bezwzględnego obowiązku udzielenia pierwszeństwa każdemu kierującemu, który w sposób umyślny i rażący łamie podstawowe zasady ruchu drogowego – niezależnie od aksjologicznej oceny – musiałoby w sposób wyraźny mieć zakotwiczenie ustawowe. Nie może natomiast następować w drodze odwoływania się do koncepcji „maksymalnego bezpieczeństwa” i wprowadzenia wymogu, aby każdy manewr połączony z zachowaniem szczególnej ostrożności polegał na upewnieniu się, czy inny uczestnik ruchu drogowego nie narusza obowiązujących go reguł tego ruchu. Prowadziłoby to nie tylko do paraliżu ruchu drogowego, ale również do obiektywnej odpowiedzialności, ponieważ ani warunki techniczne tego ruchu ani kwalifikacje jego uczestników nie są ustalone na poziomie mogącym zapewnić maksymalne bezpieczeństwo (por. K. Buchała: *Problemy odpowiedzialności karnej za przestępstwa drogowe*. Krótki komentarz [w:] *Problematyka prawna i techniczna wypadków drogowych*. Kraków 1995, s. 40; także - R.A. Stefański – op. cit.). Trzeba wreszcie zauważyć i to, że regulacja ustawowa dotycząca manewru skrętu w lewo nie ogranicza się do nałożenia na kierującego obowiązku zachowania szczególnej ostrożności. Przepis art. 22 ust. 2 p.r.d. wiąże z tym manewrem

dodatkowe działania, które niewątpliwie mają sprzyjać realizacji tego obowiązku. Kierujący pojazdem jest zatem zobligowany do tego, aby zbliżyć się do środka lub na jezdni o ruchu jednokierunkowym – do jej lewej krawędzi; ponadto, ma obowiązek zawczasu i wyraźnie zasygnalizować zamiar zmiany kierunku ruchu i niezwłocznie zaprzestać tego sygnalizowania po wykonaniu manewru. Dodatkowo, przepis art. 25 ust. 1 p.r.d. zobowiązuje w powyższej sytuacji do ustąpienia pierwszeństwa pojazdowi nadjeżdżającemu z prawej strony, a także jadącemu z kierunku przeciwnego lub skręcającemu w prawo. Wśród tych obowiązków ustawodawca nie wymienił nakazu ustąpienia pierwszeństwa pojazdowi jadącemu częścią jezdni nieprzeznaczoną dla jego kierunku jazdy ani np. wydzieloną dla pojazdów specjalnych. Zatem, kierujący, który wykonał obowiązki nałożone na niego w ustawie w związku z podejmowanym manewrem ma prawo – oczywiście w granicach wynikających z działania zasady ograniczonego zaufania – oczekiwać respektowania przez innych uczestników ruchu drogowego tych obowiązków, które z kolei na nich nałożył ustawodawca w takiej właśnie sytuacji drogowej (por. także W. Kotowski: *Prawo o ruchu drogowym. Komentarz*. Warszawa 2011, t. 5 do art. 22 p.r.d.). Nie ulega wątpliwości, że kierujący pojazdem wykonując manewr skrętu w lewo musi dołożyć większej staranności (ustawa określa to mianem szczególnej ostrożności) właśnie w związku z tym, że tor jego jazdy potencjalnie przecina się z zasady z torem jazdy innych pojazdów. Ze wzmożoną zatem uwagą musi prowadzić obserwację sytuacji drogowej, aby na czas zareagować i przerwać lub nawet zaprzestać manewru, gdyby pojawiło się zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu drogowego. Już samo dostrzeżenie pojazdu, którego kierowca nie stosuje się do zasad, jakie wynikają z przepisów, jest nie tylko informacją o możliwym zagrożeniu, lecz rodzi prawny obowiązek utraty zaufania do tamtego kierującego i zaniechania własnego manewru. O odpowiedzialności kierowcy wykonującego skręt w lewo można byłoby więc mówić wtedy, gdy widział (lub mógł i powinien był widzieć) pojazd poruszający się w sposób stwarzający zagrożenie lub wręcz uniemożliwiający bezpieczne wykonanie manewru, a mimo to ten manewr w dalszym ciągu realizował. Jednak w takiej sytuacji odpowiedzialność ta będzie związana w pierwszej kolejności z naruszeniem zasady ograniczonego zaufania (art. 4 p.r.d.).

Zatem, wykładnia teleologiczna przepisów regulujących sprzeciwia się przyjęciu, że ustawodawca, który nałożył na kierującego zamierzającego wykonać manewr wyprzedzania szereg obowiązków wymienionych w art. 24 p.r.d. oraz wręcz zabronił mu podejmowania tego manewru w okolicznościach wymienionych w tym przepisie, jednocześnie uznał, że umyślne złamanie tych zakazów i nakazów prowadzi do uzyskania, „wymuszonego” w ten sposób, statusu pojazdu o jakim mowa w art. 22 ust. 4 p.r.d., jako swego rodzaju premii za „pierwszeństwo” w naruszeniu zasad ruchu drogowego.

Już w świetle zaprezentowanego wyżej poglądu jest oczywiste, że jego konsekwencją powinno być zaaprobowanie stanowiska Sądu Okręgowego w S. w przedmiotowej sprawie, wyrażającego się w uniewinnieniu Marceliny T. od popełnienia zarzucanego jej czynu. Jednak, jak zaznaczono na wstępie, realia tej sprawy, zmaterializowane w ustaleniach poczynionych przez Sąd I instancji i zaakceptowanych – bez sprzeciwu stron w tym zakresie – przez sąd odwoławczy, są tego rodzaju, że obliowały do wydania takiego samego rozstrzygnięcia również na gruncie koncepcji prezentowanej przez autorów skarg kasacyjnych. Powołano w nich orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2009 r. V KK 34/09 (OSNKW z. 9, poz. 81) i z dnia 8 marca 2006 r. IV KK 416/05 (LEX 189598), w których z obowiązku zachowania szczególnej ostrożności ciążącej na wykonującym skręt w lewo, wyprowadzono nakaz upewnienia się, że manewr ten nie spowoduje zajechania drogi także pojazdowi jadącemu z tyłu. Jednak, wymienione rozstrzygnięcia wprost podkreślały, że warunkiem sprostania obowiązkowi szczególnej ostrożności ze strony kierowcy wykonującego manewr skrętu w lewo jest nieustająca obserwacja sytuacji na drodze, umożliwiająca percepcję wszystkich zmian i odpowiednie dostosowanie się do nich (V KK 34/09), natomiast formą realizacji tego obowiązku jest spojrzenie w

lusterko wsteczne lub boczne, czy znajdujący się z tyłu pojazd nie uniemożliwia wykonania tego manewru (IV KK 416/05). Tymczasem, w realiach tej sprawy nie ma podstaw do twierdzenia, że oskarżona tych wymagań nie dopełniła. Z niepodważonych niczym wyjaśnień M. T. wynika, że zbliżając się do skrzyżowania z ul. W., w którą zamierzała skręcić w lewo, wykonała nie tylko obowiązki wynikające z art. 22 ust. 2 pkt p.r.d. i art. 22 ust. 5 p.r.d., tj. zjechała do środka jezdni oraz zasygnalizowała zamiar zmiany kierunku jazdy, ale także sprawdzała w obu lusterkach, tj. wewnętrznym i bocznym, jak kształtuje się sytuacja na drodze za jej pojazdem. Nie dostrzegła jednak żadnych przeszkód do wykonania zaplanowanego manewru. Istotne jest przy tym to, że pozostały materiał dowodowy nie wykluczył wiarygodności takiego twierdzenia oskarżonej. Z uzyskanych opinii biegłych wynikają zarówno ograniczenia pola obserwacji spowodowane wzajemnym usytuowaniem pojazdów uczestniczących w kolizji, jak i zwłaszcza niezwykle krótki czas, w jakim istniała możliwość zauważenia zbliżającego się motocykla, będący następstwem zupełnie niezwykłej – jak na warunki ruchu miejskiego – jego prędkości. Zupełnie zasadnicze znaczenie mają też zeznania św. G. S., który relacjonując sposób jazdy pojazdu kierowanego przez D. Z. w fazie poprzedzającej zderzenie, przyznał, że podczas jazdy ul. W. kierujący wyprzedzał trzy samochody, a przed samym wypadkiem nie hamował, lecz wręcz przyspieszał. Nie ulega wątpliwości, że taki sposób jazdy kierującego motocyklem mógł w istotny sposób wpłynąć na brak możliwości dostrzeżenia przez M. T. bardzo szybko zmieniającej się sytuacji drogowej, zwłaszcza w połączeniu z przyjętym przez biegłych ds. ruchu drogowego - odchyleniem od równoległego w stosunku do osi jezdni - toru jazdy motocyklisty. To właśnie uwarunkowania tego konkretnego zdarzenia (sposób jazdy kierującego motocyklem, rozwijana przez niego prędkość, odchylenie toru jazdy, zakres pola obserwacji dostępnego dla oskarżonej) sprawiły, że nawet wykonanie przez nią obowiązku szczególnej ostrożności, również w postaci sprawdzenia w lusterkach wstecznych – wewnętrznym i bocznym – nie zapewniło jej możliwości dostrzeżenia nieprawidłowo jadącego motocyklisty i podjęcia działań zmierzających do usunięcia zagrożenia wynikającego z rażącego naruszenia zasad ruchu drogowego przez innego uczestnika tego ruchu. Nie zostało natomiast wykazane, że w istniejących realiach widziała lub mogła i powinna była dostrzec nadjeżdżający z tyłu pojazd kierowany przez D. Z. Materiał dowodowy przedstawiony przez oskarżyciela publicznego nie dostarczył wystarczających podstaw do przypisania jej odpowiedzialności karnej za zaistniałe zdarzenie. To kierujący motocyklem powinien zdawać sobie sprawę z tego, że decydując się na wyprzedzenie więcej niż jednego pojazdu, ma w tym czasie niemal całkowicie ograniczoną możliwość obserwowania zachowania kierujących pozostałymi wyprzedzanymi pojazdami, a dostateczną wiedzę w tym zakresie uzyska dopiero wtedy, gdy znajdzie się na lewej stronie jezdni. Jest więc oczywiste, że podejmując tak ryzykowny manewr powinien wykonywać go w takiej odległości od poprzedzającego pojazdu i z taką prędkością, by co najmniej móc zatrzymać swój pojazd przed miejscem, gdzie pierwszy z wyprzedzanych pojazdów wykonywał skręt lewo (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2003 r. III KK 421/02 z aprobowaną glosą R.A. Stefańskiego, P.i Pr. 2004, nr 9, s. 111-116).

Odnosząc się na koniec do zagadnienia wykorzystania przez sąd odwoławczy treści opinii biegłych ds. ruchu drogowego, która to kwestia została jedynie zasygnalizowana w ramach wyводу kasacji sporządzonej przez prokuratora, a podniesiona jako jeden z zarzutów – w kasacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego – stwierdzić należy, że opinie biegłych przedstawione w tej sprawie nie były w stanie jednoznacznie podważyć okoliczności przedstawionych przez oskarżoną i w sposób zasadniczy wpłynąć na kształt ustaleń faktycznych dotyczących warunków oraz przebiegu zdarzenia. Nie można też zgodzić się z tezą o braku przestrzegania przez sąd odwoławczy nakazów wynikających z dyspozycji art. 424 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Argumentację zawartą w pisemnych motywach kwestionowanego rozstrzygnięcia można bezsprzecznie uznać za wyczerpującą. Przedstawia ona zapatrywania prawne, których przyjęcie uczyniło bezprzedmiotowymi

zarzuty apelacyjne strony oskarżycielskiej. Skoro więc sąd odwoławczy dokonał tylko odmiennej oceny prawnej tych samych ustaleń, które już poczynił sąd meriti, to nie miał również potrzeby ponownego analizowania poszczególnych dowodów, w tym zwłaszcza parametrów technicznych ustalonych przez biegłych. Sama faktyczna podstawa orzekania nie uległa tym samym zmianie. Natomiast ta część opinii biegłych, na którą powołują się skarżący, tj. rozważania dotyczące zakresu obowiązków, jakie pod adresem poszczególnych kierujących uczestniczących w przedmiotowym zdarzeniu, formułują przepisy ustawy Prawo o ruchu drogowym, wkroczyła – w sposób trudny do zaakceptowania – w sferę ocen prawnych. W tym bowiem zakresie jedynym organem uprawnionym do procesowego zajmowania stanowiska - jest sąd. Nie jest bowiem dopuszczalne korzystanie z opinii biegłych w zakresie interpretacji przepisów obowiązującego prawa.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak w postanowieniu, zwalniając jednocześnie oskarżycielkę posiłkową G. Z. od obowiązku ponoszenia przypadającej na nią części kosztów sądowych postępowania kasacyjnego – z uwagi na jej sytuację materialną, która stała się podstawą do wyznaczenia jej pełnomocnika z urzędu. Na rzecz tego ostatniego należało natomiast zasądzić – na podstawie obowiązujących przepisów – stosowne wynagrodzenie za sporządzenie i wniesienie kasacji w tej sprawie.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.3. Dopuszczalność prowadzenia rozprawy odroczonej lub przerwanej podczas nieobecności oskarżonego.

przepisy: art. 376 § 2 k.p.k.
hasła: Rozprawa główna

Postanowienie z dnia 10 stycznia 2013 r., III KK 123/12

Teza:

- 1. Art. 376 § 2 k.p.k. przewiduje, że jeżeli oskarżony po złożeniu wyjaśnień, zawiadomiony o terminie rozprawy odroczonej lub przerwanej, nie stawiał się na tę rozprawę bez usprawiedliwienia, sąd może prowadzić ją w dalszym ciągu pomimo nieobecności oskarżonego, o ile obecność jego nie uzna za niezbędną.**
- 2. Użyty w art. 376 § 2 k.p.k. zwrot „zawiadomiony” oznacza poinformowanie oskarżonego o terminie rozprawy przerwanej lub odroczonej zarówno za pomocą wezwania, jak i zawiadomienia, o których mowa w art. 129 § 1 i 2 k.p.k.; art. 16 § 2 k.p.k. nie zobowiązuje sądu do pouczenia oskarżonego o konsekwencjach wskazanych w art. 376 § 2 k.p.k.**

Z uzasadnienia:

„Kasację od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego złożył obrońca, podnosząc uchybienie z art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 374 § 1 k.p.k. – polegające na przeprowadzeniu przez sąd pierwszej instancji w dniu 14 września 2010 r. rozprawy podczas nieobecności oskarżonego, którego obecność była obowiązkowa, gdy brak było podstaw do zastosowania rozwiązania z art. 376 § 1 i 2 k.p.k., bowiem oskarżony na ten termin został wezwany, a nie zawiadomiony, co wskazuje, że sąd uznał jego obecność za niezbędną, a nadto na braku prawidłowego pouczenia oskarżonego o skutku ewentualnego nieusprawiedliwionego niestawiennictwa na rozprawie – wniósł o uchylenie wyroków sądów obu instancji i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania.

Prokurator Prokuratury Okręgowej w G. zażądał w pisemnej odpowiedzi na kasację jej uwzględnienia. Radykalnie odmiennie odniósł się do kasacji obecny na rozprawie kasacyjnej prokurator Prokuratury Generalnej, domagając się oddalenia skargi jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się bezzasadna.

Według art. 376 § 2 k.p.k., jeżeli oskarżony po złożeniu wyjaśnień, zawiadomiony o terminie rozprawy odroczonej lub przerwanej, nie stawił się na tę rozprawę bez usprawiedliwienia, sąd może prowadzić ją w dalszym ciągu pomimo nieobecności oskarżonego, o ile obecność jego nie uzna za niezbędną.

Kluczowym zagadnieniem stało się określenie znaczenia zawartego w przywołanym przepisie zwrotu „zawiadomiony”. Respektując ugruntowany pogląd o uprzywilejowanej pozycji wykładni językowej, trzeba wskazać, że jakkolwiek pojęcia „wezwanie” i „zawiadomienie” zaliczają się do terminów specyficznych (art. 129 k.p.k.) i w związku z tym ma do nich zastosowanie domniemanie znaczenia specjalnego, to jednak w art. 376 § 2 k.p.k. ustawodawca nie posłużył się przytoczonymi rzeczownikami, ale użył przymiotnika odczasownikowego (od zawiadomić). Słowo „zawiadomić” oznacza zaś udzielenie komuś wiadomości, informacji o czymś; powiadomienie kogoś (zob. Słownik języka polskiego pod red. M. Szymczaka, Warszawa 1992, t. 3, s. 973). Stan ten, a więc uzyskanie przez oskarżonego odpowiedniej informacji o kolejnym terminie przerwanej lub odroczonej rozprawy, można osiągnąć – co oczywiste – zarówno przez wystosowanie do niego wezwania w rozumieniu art. 129 § 1 k.p.k. (że jest obowiązany do udziału w czynności), jak i przez skierowanie do niego zawiadomienia, o którym mowa w art. 129 § 2 k.p.k. (że jest uprawniony do stawiennictwa).

Gdyby nawet założyć, że zastosowany w art. 376 § 2 k.p.k. zwrot „zawiadomiony” jest tożsamy z pojęciem „zawiadomienia” w znaczeniu podanym w art. 129 § 2 k.p.k., to i tak nie mogłoby to prowadzić do podzielenia zapatrywania skarżącego i autora pisemnej odpowiedzi na kasację. Skoro skutek w postaci kontynuowania rozprawy pod nieobecność oskarżonego jest w stanie wywołać mniej rygorystyczny środek w postaci zawiadomienia, to tym bardziej – zgodnie z wnioskowaniem a fortiori, które przebiegu według schematu. „Jeżeli A, to tym bardziej B” – osiągnąć rezultat ten można przez bardziej restrykcyjną (bo wiążącą się z możliwością stosowania środków przymusu) instytucję wezwania.

Przedstawiona interpretacja art. 376 § 2 k.p.k. nie prowadzi do jego sprzeczności z innymi przepisami. Przeciwnie, analiza art. 353 k.p.k., który przewiduje ważną normę gwarancyjną i stanowi element konstrukcyjny prawa do obrony w sensie materialnym, dobitnie potwierdza przyjęty przez Sąd Najwyższy punkt widzenia. W § 1 tego przepisu jest mowa o tym, że „pomiędzy doręczeniem zawiadomienia a terminem rozprawy głównej powinno upłynąć co najmniej 7 dni”, natomiast w § 2 wskazano obligacyjny skutek niezachowania tego terminu w stosunku do oskarżonego i jego obrońcy. Nie ma cienia wątpliwości, że w przytoczonym pojęciu „zawiadomienia” mieści się również wezwanie oskarżonego na rozprawę (art. 350 § 1 pkt 3 k.p.k.).

Takie, a nie inne rozumienie komentowanej regulacji prawnej ściśle koreluje z jej celem. Unormowanie z art. 376 § 2 k.p.k. ma przeciwdziałać obstrukcji procesowej ze strony oskarżonego odpowiadającego z wolnej stopy.

Wyrażony przez skarżącego pogląd o pogwałceniu przez sąd a quo w dniu 27 lipca 2010 r. zasady informacji prawnej także wymagał krytycznej oceny. Pomijając już fakt, że in concreto żadną miarą nie wchodzi w grę bezwzględna postać tej zasady (art. 16 § 1 k.p.k.), należało zauważyć, że jej względna postać (art. 16 § 2 k.p.k.) polega na udzielaniu uczestnikom procesu informacji jedynie „o ciężących obowiązkach i o przysługują-

2. **Prokurator, jeżeli traktuje złożone przed nim oświadczenie podejrzanego, przekazanego uprzednio w trybie europejskiego nakazu aresztowania, jako wolę, przewidzianego w art. 607 § 3 pkt 7 k.p.k. zrzeczenia się przez tę osobę korzystania z ograniczeń ścigania wskazanych w art. 607e § 1 k.p.k., powinien wystąpić do sądu właściwego do rozpoznania sprawy o przyjęcie takiego oświadczenia, gdyż on sam nie jest organem uprawnionym do przyjęcia skutecznego zrzeczenia się przez podejrzanego tych uprawnień, zatem oświadczenie przed nim złożone nie jest w ogóle zrzeczeniem, w rozumieniu art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k.**
3. **Oświadczenie o zrzeczeniu się, przez osobę przekazaną w trybie ENA, korzystania z ograniczeń jej ścigania wynikających z art. 607e § 1 k.p.k., jako eliminujące względną, a więc usuwalną, przeszkodę procesową (art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.), jest zatem możliwe także w sądowym stadium procesu i to nie tylko przed rozprawą, czy w początkowej fazie tego forum, ale także w toku zaawansowanej już rozprawy głównej, w zależności od zaistniałych okoliczności.**
4. **Przewidziane w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. zrzeczenie się przez osobę przekazaną korzystania z prawa określonego w § 1 tego przepisu, czyli z tzw. zasady specjalności, jeżeli zostało skutecznie złożone, jest – co wynika z natury tego oświadczenia jako „zrzeczenia” - nieodwoływalne, zatem nie może być skutecznie cofnięte.**
5. **Wymóg świadomości konsekwencji, jakie wywoła oświadczenie przewidziane w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. lub w art. 607i § 2 zd. 1 k.p.k., zarówno odnośnie nie stosowania zasady specjalności określonej w art. 607e § 1 k.p.k., jak i nieodwoływalności tego oświadczenia, stanowi o wymaganej dobrowolności jego składania, pouczenie w tym zakresie jest więc warunkiem skuteczności takiego oświadczenia. Jego brak podważa tym samym istnienie skutecznego wyrażenia woli w przedmiocie określonym w tych przepisach. Skoro zaś oświadczenie takie, przy braku pouczeń odnośnie do wskazanych konsekwencji, jest nieskuteczne, to nie można też skutecznie go odwołać.**
6. **Najbardziej prawidłowe jest takie utrwalanie w protokole treści zrzeczenia się korzystania przez osobę ściganą z zasady specjalności, żeby wskazywała ona wprost na uzyskanie przez oświadczonego wszystkich niezbędnych pouczeń o konsekwencjach składanego oświadczenia i na dobrowolność jego składania oraz zawierała samo zrzeczenie się prawa, o jakim mowa w art. 607e § 1 k.p.k. do określonych czynów mających mieć miejsce przed przekazaniem. Jednakże ponieważ z brzmienia utrwalonego zrzeczenia ma jedynie wynikać, że owe warunki jego skuteczności zostały dopełnione, to także mniej szczegółowy zapis, z uwzględnieniem okoliczności przyjęcia tego oświadczenia, może dawać podstawę do uznania, iż wszystkie wymogi niezbędne dla przyjęcia jego skuteczności zostały in concreto spełnione.**

Z uzasadnienia:

„Analizę tę należy rozpocząć od wskazania sytuacji procesowej, w jakiej Sławomir R. stał się w tej sprawie podejrzanym, a następnie przekazany w trybie ENA, oskarżonym i skazanym.

Otóż status podejrzanego uzyskał on już w dniu 12 września 2005 r., kiedy to prokurator wydał wobec niego postanowienie, o jakim mowa w art. 313 § 1 k.p.k., ale z uwagi na jego ukrywanie się, nie ogłoszono mu wówczas tego postanowienia (k. 5147). Obejmowało ono zarzut założenia i kierowania w okresie od lutego do czerwca 2005 r. zorganizowaną grupą przestępczą, tj. przestępstwa z art. 258 § 3 k.k. oraz ciągu 5 przestępstw popełnionych w ramach tej grupy, a zakwalifikowanych z art. 18 § 3 w zw. z art. 286 § 1 i art.

294 § 1 oraz art. 91 § 1 k.k. Ze względu na ukrywanie się podejrzanego, prokurator wystąpił o jego tymczasowe aresztowanie (k. 5044) i postanowieniem z dnia 26 września 2005 r., sąd zastosował ten środek zapobiegawczy na okres 14 dni od daty zatrzymania (k. 5047). Następnie wydane zostało postanowienie o poszukiwaniu podejrzanego listem gończym (k. 5050), a w listopadzie 2005 r., prokurator zwrócił się do Sądu Okręgowego w W. z wnioskiem o wydanie ENA wobec Sławomira R., wskazując na bezskuteczność listu gończego oraz że z posiadanych informacji wynika, iż może on przebywać na terytorium Hiszpanii (k. 5055-5059). Postanowieniem z dnia 21 grudnia 2005 r. Sąd Okręgowy wydał taki nakaz (k. 5061-5112), obejmujący przestępstwa określone we wskazanym wcześniej postanowieniu o przedstawieniu zarzutów. Jak wynika z materiałów tej sprawy, Sławomir R. został w dniu 18 stycznia 2006 r., na podstawie wskazanego wyżej nakazu, zatrzymany w Madrycie, a w dniu 10 lutego 2006 r. przejęty przez władze polskie i przetransportowany do Polski, a następnie przekazany do dyspozycji Prokuratury Okręgowej w W. (k. 5115-5119 i 23252).

Tamże, w dniu 17 lutego 2006 r., doszło do ogłoszenia podejrzanemu wydanego ongiś postanowienia o przedstawieniu zarzutów, ale także od razu do ich uzupełnienia, w ramach którego zmodyfikowano i poszerzono zarówno opis przestępstwa z art. 258 k.k., jak i zakres przedmiotowy ciągu przestępstw z art. 286 § 1 k.k. (k. 5070-5074). W toku dalszego postępowania przygotowawczego dokonywano jeszcze zmian tych zarzutów w roku 2007 i 2008, tak co do opisu zachowania kwalifikowanego z art. 258 k.k., jak i czynów z art. 286 § 1 k.k., nie traktując już ich przy tym jako ciąg przestępstw, lecz jako czyny jednostkowe, a nadto o zachowania przestępne z innych przepisów Kodeksu karnego (art. 233, 238, 270, 271, 272, 273 i 284), obejmując tymi zarzutami łącznie 42 czyny. W związku z powyższym, w dniu 7 kwietnia 2008 r., prokurator poinformował podejrzanego o tym, że prokuratura zamierza wystąpić do władz Królestwa Hiszpanii z wnioskiem o wyrażenie zgody na rozszerzenie zakresu jego ścigania o dodatkowe 36 przestępstw nie objętych ENA (k. 18790-18812). Sławomir R. zaś stwierdzając do protokołu, że został poinformowany przez prokuratora o tych zamierzeniach, oświadczył wówczas: „wyrażam zgodę na rozszerzenie zakresu mojego ścigania poza te przestępstwa, które zostały mi wcześniej zarzucone, a z powodu których zostałem wydany przez Królestwo Hiszpanii w ramach wykonania Europejskiego Nakazu Aresztowania” (k. 18812). W październiku 2008 r., bez uprzedniego występowania do Hiszpanii o zgodę na przedmiotowe poszerzenie przekazania, skierowano do sądu akt oskarżenia obejmujący także Sławomira R., któremu prokuratura zarzuciła popełnienie 42 przestępstw, o których wyżej była mowa, nie odwołując się w ogóle do powyższego oświadczenia oskarżonego.

W toku rozpoznawania tej sprawy przez Sąd Okręgowy w Ś, który procedował na ponad 40 terminach rozpraw, w okresie od września 2009 r. do czerwca 2010 r., oskarżony na rozprawie w dniu 8 grudnia 2009 r. (k. 22144v) wyraził wolę dobrowolnego poddania się karze i orzeczenie kar łącznych 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania na okres 5 lat oraz grzywny 100 stawek dziennych po 300 zł, czemu sprzeciwił się jednak prokurator. Natomiast na rozprawie w dniu 25 marca 2010 r. oskarżony, w obecności swojego obrońcy z wyboru, złożył oświadczenie, w którym stwierdził, że: „po wytłumaczeniu mi sytuacji procesowej przez Przewodniczącego (...), w trybie art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k., zrzekam się korzystania z prawa określonego w § 1 art. 607e w odniesieniu do wszystkich 42 czynów zarzuconych mi w niniejszym akcie oskarżenia, zdając sobie sprawę, że nie wszystkie z tych czynów były mi zarzucane w momencie mojego wydania przez Królestwo Hiszpanii”, wskazując także: „zdaję sobie sprawę, że moje oświadczenie o zrzeczeniu się skutkuje możliwością ścigania mnie za inne przestępstwa niż te, które stanowiły podstawę przekazania i godzę się na to” (k. 22731-22731v). Jak zaś już wspomiano, nieco ponad dwa miesiące po wydaniu przez Sąd Okręgowy wyroku skazującego, tuż przed występowaniem przez jego obrońcę z apelacją od tego orzeczenia, Sławomir R. przekazał sądowi pismo, w którym cofnął powyższe zrzeczenie, po-

wołując się na pomyłkę i niezrozumienie konsekwencji poprzedniego swego oświadczenia. W rozumieniu obrony oznaczało to ponowne pojawienie się przeszkody w ściganiu oskarżonego za czyny zarzucone oskarżonemu już po przekazaniu, a nie objęte tym przekazaniem i powinno prowadzić do umorzenia postępowania w tym zakresie. Stanowiska tego sąd odwoławczy jednak nie podzielił uznając, iż cofnięcie takie jest niedopuszczalne, ale obrońca w kasacji nadal je podtrzymuje.

Rozważania prawne w tej materii należy zacząć od stwierdzenia, że z przepisu art. 27 ust. 2 Decyzji Ramowej z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (Dz.U.UE.L.2002.190.1 ze zm.; powoływanej dalej jako decyzja ramowa) wynika, iż - z wyjątkiem wypadków określonych w jego ust. 1 (czyli oświadczenia państwa członkowskiego, że w stosunkach z państwami, które oświadczyły podobnie, domniemana jest jego zgoda na poszerzenie ścigania i skazania także na inne czyny niż wskazane w nakazie, a popełnione przed przekazaniem bez potrzeby odrębnego występowania o taką zgodę) i w ust. 3 (wskazującego enumeratywnie przypadki odstępstw od ograniczeń w ściganiu po przekazaniu, w tym zrzeczenie się korzystania z tych ograniczeń) - osoba przekazana, nie może być ścigana, skazana lub w inny sposób pozbawiona wolności za przestępstwa popełnione przed przekazaniem, inne niż te, które stanowiły podstawę przekazania (tzw. zasada specjalności, „speciality rule”). Nota bene w polskiej wersji decyzji ramowej (Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich [PL] L 190/1 z 18.7.2002) angielski zwrot „may not be prosecuted”, został nieprawidłowo przetłumaczony jako „może nie być ścigana”, co sugerowałoby, że osoba przekazana może jednak być też ścigana za czyny nie objęte przekazaniem, i to niezależnie od wyjątków wskazanych w ust. 1 i 3 tego aktu, co jest nieporozumieniem.

Jednak ani sama decyzja, ani jej polskie oficjalne tłumaczenie nie są źródłem prawa w Polsce, są nim zaś przepisy kodeksu implementujące tę decyzję. Implementacja omawianego rozwiązania, już bez powyższej wadliwości, ujęta została w art. 607e k.p.k. Jego § 1 formułuje wskazaną zasadę w odniesieniu do ścigania osoby przekazanej, wyraźnie stwierdzając, że osoby przekazanej „nie można ścigać za przestępstwa inne niż te, które były podstawą przekazania”, zaś § 3 określa w ośmiu punktach przypadki wyłączenia zasady specjalności, wśród których jest m.in. zrzeczenie się przez przekazanego korzystania z ograniczeń ścigania wynikających z tej zasady.

W tym miejscu, dla oczyszczenia przedpola do dalszych rozważań, należy zauważyć, że wypowiadając się odnośnie zarzutu apelacyjnego dotyczącego obowiązywania wobec oskarżonego zasady specjalności, sąd odwoławczy stwierdził, iż w sprawie tej zachodziły dwie przesłanki wykluczające wobec Sławomira R. ową zasadę, gdyż poza zrzeczeniem się korzystania z niej, w grę wchodziło też wyłączenie przewidziane w art. 607e § 3 pkt 2 in fine k.p.k. Jak bowiem podniesiono, po przekazaniu, gdy w toku postępowania przygotowawczego uchylono wobec niego tymczasowe aresztowanie i zakaz opuszczania kraju, jako podejrzany opuścił on terytorium Polski, a następnie nań powrócił, gdyż jak sam przyznał – w połowie maja oraz na przełomie maja i czerwca 2008 r., wyjeżdżał do Hiszpanii i przebywał on tam po kilka dni (k. 24043v). Oznaczałoby to, że nawet gdyby przyjęto nieskuteczność samego zrzeczenia się uprawnień płynących z art. 607e § 1, to i tak nie funkcjonowałyby ograniczenia ścigania oskarżonego. Jest to jednak rozumowanie nieprawidłowe, jako że przywoływany przez sąd art. 607e § 3 pkt 2 k.p.k. przewiduje utratę przez przekazanego w trybie ENA uprawnień płynących z zasady specjalności jedynie wówczas, gdy osoba ta „nie opuściła terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w ciągu 45 dni od prawomocnego zakończenia postępowania albo po opuszczeniu terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na nie powróciła”. Treść przepisu wskazuje wyraźnie, że obie przewidziane w nim sytuacje dotyczą jedynie zachowania osoby przekazanej po prawomocnym zakończeniu postępowania (zob. np. S. Steinborn [w:] J. Grajewski, L.K. Pa-

przycki, S. Steinborn, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Zakamycze 2006, t. II, s. 783 i Warszawa 2010, t. II, s. 838; dalej przywoływany jako Steinborn, *Kodeks*, z podaniem daty wydania), a nie - jak to przyjął Sąd Apelacyjny - że końcowy jego fragment odnosi się do wyjazdu i powrotu w czasie toczącego się procesu karnego. Zatem, fakt wyjazdu z kraju przez osobę uprzednio przekazaną w trybie ENA oraz jej powrotu do kraju, gdy następuje to w toku dotyczącego jej postępowania karnego, w ramach którego nie stosuje się do niej środków zapobiegawczych ograniczających możliwość takiego wyjazdu, nie może być rozumiany jako uchylenie ograniczeń jej ścigania wynikających z § 1 art. 607e k.p.k., gdyż art. 607e § 3 pkt 3 k.p.k. uchylenie takie wiąże jedynie z wyjazdem i powrotem do kraju osoby, wobec której miała zastosowanie zasada specjalności wskazana w art. 607e § 1 k.p.k., gdy ów wyjazd i powrót następują po prawomocnym zakończeniu postępowania w jej sprawie, a nie w jego toku. Uchyła on zatem działanie tej zasady dla nowego postępowania karnego o czyny nie objęte uprzednim przekazaniem, choć popełnione przed tym przekazaniem, eliminując potrzebę występowania o przedmiotowe jego poszerzenie.

Wracając zaś do kwestii skuteczności zrzeczenia się przez skazanego korzystania z zasady specjalności, to - jak już wcześniej wskazano - w sprawie tej dwukrotnie odbierano od niego oświadczenia dotyczące tej materii. Pierwsze w postępowaniu przygotowawczym, kiedy to po poinformowaniu go przez prokuratora o zamiarze wystąpienia do władz hiszpańskich o zgodę na rozszerzenie zakresu ścigania go z uwagi na zarzucenie mu 36 przestępstw nie objętych ENA, wyraził on zgodę „na rozszerzenie” tego zakresu poza te przestępstwa, które leżały u podstaw wykonania ENA. Jak wskazał Sąd odwoławczy, z oświadczenia tego nie wynikało jednak, czy pouczone podejrzanego o prawnych konsekwencjach zrzeczenia się prawa płynącego z § 1 art. 607e k.p.k. podnosząc, że nie można już tego powiedzieć o oświadczeniu odebranym od Sławomira R. na rozprawie przez sąd meriti w dniu 25 marca 2010 r., w którym oskarżony wyraźnie stwierdził, iż składa je po wytłumaczeniu mu sytuacji procesowej przez przewodniczącego oraz że zrzeka się korzystania z prawa określonego w art. 607e § 1 k.p.k. w odniesieniu do wszystkich zarzuconych mu aktem oskarżenia czynów i zdaje sobie sprawę, iż oświadczenie to skutkuje możliwością ścigania go za przestępstwa inne niż te, które stanowiły podstawę przekazania. W kasacji podnosi się jednak, że oświadczenie to zostało złożone dopiero pod koniec postępowania jurysdykcyjnego w sądzie pierwszej instancji oraz że zostało ono następnie cofnięte. Pojawia się w związku z tym problem, w jakim momencie po przekazaniu dopuszczalne jest odebranie od osoby przekazanej zrzeczenia się przewidzianego w trybie art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k., a nadto, czy może ono być cofnięte.

Nie może budzić wątpliwości, że wskazane w art. 607e § 1 k.p.k. ograniczenie możliwości ścigania stanowi negatywną przesłankę procesową, o jakiej mowa w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., która może być jednak uchylona w sytuacjach opisanych w § 3 art. 607e k.p.k., w tym m.in., w wyniku oświadczenia osoby przekazanej, o jakim mowa w pkt 7 powyższego przepisu, czyli o zrzeczeniu się korzystania z zasady specjalności (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2011 r., V KK 135/11, LEX nr 794538, czy uzasadnienie przywoływanego w kasacji wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2008 r., V KK 354/08, LEX nr 486535, czego skarżący już nie zauważył) lub przez skuteczne wystąpienie do organu sądowego państwa, który przekazał osobę ściganą, o wyrażenie zgody na ściganie także za inne przestępstwa, niż te, które były podstawą przekazania, a popełnione przed tym przekazaniem (art. 607e § 3 pkt 8 k.p.k.). W doktrynie wskazuje się wprawdzie, że zanim nastąpi złożenie oświadczenia o zrzeczeniu „nie jest dopuszczalne podjęcie czynności w postępowaniu przygotowawczym o inny czyn osoby ściganej niż ten, który stanowił podstawę przekazania” (zob. A. Górski, A. Sakowicz [w:] K. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2007, s. 1277 i Warszawa 2012, s. 1318-1319; dalej przywoływani jako Górski, Sakowicz, *Kodeks*, z podaniem daty wydania; S. Steinborn, *Kodeks*, 2010, t. II, s.

845), jednakże należy zauważyć, że skoro omawiana przeszkoda procesowa, a więc zasada specjalności przewidziana w art. 607e § 1 k.p.k., ma charakter usuwalny, to stanowi ona jedynie ujemną przesłankę względną, a tym samym, może być konwalidowana w dalszym toku procesu, podobnie jak inne przeszkody tego rodzaju, np. wniosek o ściganie. Należy też mieć na uwadze, że niezależnie od zrzeczenia się przewidzianego w pkt 7 § 3 art. 607e k.p.k. istnieje jeszcze wspomniana wcześniej możliwość wystąpienia do państwa wykonującego nakaz o poszerzenie przedmiotowego zakresu przekazania. Zatem wprawdzie organ ścigania nie powinien występować z oskarżeniem przekazanego o czyny nie objęte przekazaniem, ale skoro można wystąpić do organu sądowego państwa przekazania o rozszerzenie tego przekazania, to uznać należy, iż nie jest wykluczone przedstawienie podejrzanemu dodatkowych zarzutów i w oparciu o uzasadnione podejrzenie, jakie się z tym wiąże wystąpienie następnie do sądu właściwego do wydania nakazu, aby ten zwrócił się do organu sądowego innego państwa UE z wnioskiem o zgodę na ściganie w zakresie szerszym niż obejmowało to przekazanie. Przy decyzji negatywnej lub częściowo negatywnej niezbędne będzie wówczas umorzenie postępowania przygotowawczego w stosownym zakresie. W sprawie niniejszej prokurator wyraźnie wskazał podejrzanemu na wolę wystąpienia o takie poszerzenie do władz hiszpańskich i odebrał od niego stosowne oświadczenie, tyle tylko, że ostatecznie nie wystąpiono o poszerzenie przekazania, lecz wniesiono akt oskarżenia, w którym w ogóle nie odwołano się do powyższego oświadczenia.

Rzecz jednak w tym, że oświadczenie, o jakim wyżej mowa, z uwagi na okoliczności, w jakich nastąpiło, w ogóle nie mogło wywołać skutków przewidzianych w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k., a więc zrzeczenia się korzystania z ograniczeń ścigania wskazanych w § 1 tego przepisu. I to nie dlatego, że oświadczenie podejrzanego złożone przed prokuratorem wyrażające „zgodę na rozszerzenie zakresu ścigania poza te przestępstwa, które były podstawą przekazania”, nie zawierało słów „zrzekam się”, gdyż mogło ono jednak wskazywać na wolę rezygnacji z uprawnień płynących z art. 607e § 1 k.p.k., ale należało wówczas mieć na uwadze, że rezygnacja taka nie musi być utożsamiana prawnie ze zrzeczeniem się, o jakim mowa w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. Należy bowiem zauważyć, że także gdy Polska jest krajem wykonania nakazu, zakłada się możliwość odebrania od mającego być przekazany oświadczeń „o zgodzie” na samo przekazanie lub także „o zgodzie” na niestosowanie przepisu art. 607 § 1 k.p.k. (art. 607 I § 2 k.p.k.), czyli zasady specjalności, ale nie używa się tu zwrotu „zrzeczenie się”, co ma z kolei znaczenie dla - tak ważkiej w tej sprawie - kwestii odwoływalności takiego oświadczenia, o czym będzie dalej mowa. Istotne jest natomiast w aspekcie skuteczności oświadczenia oskarżonego złożonego przed prokuratorem, że o ile decyzja ramowa w art. 27 ust. 3 lit. f zakłada ogólnie, iż oświadczenie w tej materii, składane po przekazaniu ściganego, następuje „przed właściwymi organami sądowymi” państwa wydania nakazu, to art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. jednoznacznie wskazuje, iż ma to nastąpić „przed sądem właściwym do rozpoznania sprawy”. Zatem oświadczenie, jakie w tej sprawie złożył podejrzany w postępowaniu przygotowawczym, niezależnie od jego treści ani od tego, czy dokonano tam stosownych pouczeń, nie mogło być w ogóle uznane za zrzeczenie się uprawnień płynących z art. 607e § 1 k.p.k., gdyż nie nastąpiło przed organem uprawnionym do odebrania takiego zrzeczenia. Nie mogło ono także mieć znaczenia prawnego dla ewentualnego wystąpienia z wnioskiem o poszerzenie zakresu przekazania do organów hiszpańskich, jako że stosownie do art. 13 ust. 1 decyzji ramowej, zarówno przewidziana tam sama zgoda na przekazanie, jak i zrzeczenie się korzystania z reguły specjalności przez osobę ściganą, aby wywołały swój skutek, mają być złożone „przed wykonującym nakaz organem sądowym”, a więc przed organem państwa przekazującego, a nie państwa występującego o przekazanie lub o poszerzenie przedmiotowe przekazania. Prokurator, jeżeli traktuje złożone przed nim oświadczenie podejrzanego, przekazanego uprzednio w trybie europejskiego nakazu aresztowania, jako wolę, przewidzianego w art. 607 § 3 pkt 7 k.p.k. zrze-

czenia się przez tę osobę korzystania z ograniczeń ścigania wskazanych w art. 607e § 1 k.p.k., powinien wystąpić do sądu właściwego do rozpoznania sprawy o przyjęcie takiego oświadczenia, gdyż on sam nie jest organem uprawnionym do przyjęcia skutecznego zrzeczenia się przez podejrzanego tych uprawnień, zatem oświadczenie przed nim złożone nie jest w ogóle zrzeczeniem, w rozumieniu art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. Wymóg, aby zrzeczenie się przez osobę przekazaną w trybie ENA uprawnień płynących z zasady specjalności, nastąpiło przed „sądem właściwym do rozpoznania sprawy”, wyraźnie wskazuje, że dotyczy to przede wszystkim postępowania przygotowawczego, skoro użyto tu określenia „sąd właściwy do rozpoznania sprawy”, a nie np. „sąd rozpoznający sprawę”.

Niemniej, skoro – jak wskazano wcześniej – brak omawianego zrzeczenia stanowi jedynie względną przeszkodę procesową, to może on być konwalidowany w dalszym toku postępowania, a więc również w jurysdykcyjnym stadium procesu, gdy okazuje się, że akt oskarżenia obejmuje także czyny, co do których nie występowało o przekazanie lub o zgodę na poszerzenie jego przedmiotowego zakresu albo nie uzyskano takiego przekazania lub zgody. Sądem właściwym do ewentualnego odebrania od oskarżonego oświadczenia, o jakim mowa w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k., jest wówczas sąd rozpoznający sprawę, a więc ten, przed którym się ona toczy (zob. np. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgrzyzek, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2012, t. III, s. 751; Górski, Sakowicz. Kodeks, 2012, s. 1319; T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego oraz ustawa o świadku koronnym, Komentarz, Warszawa 2008, s. 1284). Tak też wyglądała sytuacja w niniejszej sprawie, z tym jednak, że nie można uznać za trafny wspomniany argument sądu odwoławczego, że sąd meriti odebrał je z uwagi na niejasności, czy w postępowaniu przygotowawczym prokurator, odbierając od podejrzanego „zgodę na rozszerzenie zakresu ścigania”, pouczył go należycie o konsekwencjach tego oświadczenia. Jak bowiem wykazano, oświadczenie to nie mogło być w ogóle potraktowane jako zrzeczenie, o którym mowa w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k., ponieważ nie zostało złożone przed sądem, jak tego wymaga wskazany przepis. Nota bene, sam Sąd Okręgowy w uzasadnieniu swego wyroku w ogóle nie wspomniał o powodach odebrania od oskarżonego na rozprawie omawianego oświadczenia (k. 49 uzasadnienia wyroku Sądu meriti).

Jak jednak wskazano, skarżący podnosi w kasacji, że oświadczenie to odebrano dopiero pod koniec postępowania w pierwszej instancji, a tym samym „przez długi okres czasu tak postępowanie przygotowawcze (...), jak i jurysdykcyjne przed Sądem Okręgowym (...) prowadzone było bez uzyskania od oskarżonego stosownej zgody”. Jest to prawdą, aczkolwiek nie chodziło tu o „zgodę” oskarżonego w prawnym rozumieniu oświadczenia, jakie było niezbędne w tej sprawie. Odnośnie tego, jak należało postąpić w tej sprawie w postępowaniu przygotowawczym, wskazano już wyżej. Natomiast prawidłowe postępowanie sądu - w sytuacji, gdy po zapoznaniu się wstępnie z materiałem dołączonym do aktu oskarżenia, dostrzega on z jednej strony poszerzenie zakresu oskarżenia poza czyny będące podstawą przekazania oskarżonego w trybie ENA, a z drugiej dokument procesowy wskazujący na wolę oskarżonego zrezygnowania z zasady specjalności, tyle że wyrażoną uprzednio w sposób prawnie nieskuteczny - powinno polegać na doprowadzeniu do zarządzenia posiedzenia, o jakim mowa w art. 339 § 1 pkt 1 k.p.k. (w przedmiocie umorzenia postępowania z przyczyny określonej w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.) i odebrania na tym forum od oskarżonego oświadczenia w przedmiocie zrzeczenia się przez niego omawianego uprawnienia lub gdy posiedzenie takie nie jest już realne, uczynienie tego przy przesłuchiwaniu oskarżonego na rozprawie. Następnie sąd winien zdecydować stosownie do tego, czy oskarżony wyrazi obecnie wolę zrzeczenia się korzystania z zasady specjalności, co oznacza konwalidację dotychczasowej przeszkody procesowej płynącej z powyższego przepisu, czy oświadczy, że nie zrzeka się uprawnień z niej płynących, co prowadzić musi do umorzenia procesu w zakresie czynów nie objętych przekazaniem.

W sprawie niniejszej oświadczenie oskarżonego o zrzeczeniu się korzystania z zasady specjalności odebrano dopiero na rozprawie i to nie przy przesłuchiowaniu go po rozpoczęciu przewodu sądowego (jesień/zima 2009 r.), lecz w kilka miesięcy później (w marcu 2010 r.). Jak wynika jednak z materiałów tego postępowania oskarżony, po złożeniu swoich wyjaśnień, nie stawiał się następnie na szereg terminów rozprawy mimo prawidłowego pouczenia go o tych terminach i pozostawaniu na wolności, a oświadczenie, o jakim wyżej mowa, odebrano od niego w momencie, kiedy ponownie pojawił się na jednym z nich. Jak zaś wskazano wcześniej, skoro konwalidacja braku, będącego przedmiotem tych rozważań, jest jednak możliwa w toku całego procesu, to może też nastąpić w toku zaawansowanej już rozprawy. Oświadczenie o zrzeczeniu się, przez osobę przekazaną w trybie ENA, korzystania z ograniczeń jej ścigania wynikających z art. 607e § 1 k.p.k., jako eliminujące względną, a więc usuwalną, przeszkodę procesową (art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.), jest zatem możliwe także w sądowym stadium procesu i to nie tylko przed rozprawą, czy w początkowej fazie tego forum, ale także w toku zaawansowanej już rozprawy głównej, w zależności od zaistniałych okoliczności. Zależy to bowiem, po pierwsze od momentu, w jakim sąd zorientuje się o konieczności zapytania oskarżonego odnośnie jego woli korzystania lub zrezygnowania z zasady specjalności, zanim rozstrzygnie co do dopuszczalności postępowania w określonym jego zakresie z uwagi na tę zasadę, zwłaszcza gdy oskarżony składał w tej materii uprzednio oświadczenie, tyle że w świetle prawa nieskuteczne. Po wtóre zaś, od momentu, w jakim możliwe staje się w realiach danej sprawy zapytanie przez sąd oskarżonego o jego obecnym stanowisku w tej materii. Tym samym jednak, mając na uwadze realia tego procesu, zarzut kasacyjny o zbyt późnym odebraniu tego oświadczenia nie jest zasadny. Trudno tu bowiem mówić o rażącym naruszeniu w ten sposób prawa procesowego i to takim, które mogło w istotny sposób wpłynąć na treść wyroku, a więc że w razie wcześniejszego odebrania tego oświadczenia mógłby on być inny.

Przechodząc obecnie do kolejnej kwestii, czyli możliwości cofnięcia przez oskarżonego uprzedniego zrzeczenia się korzystania z zasady specjalności, to przypomnieć należy, że oświadczenie o takim „cofnięciu” nastąpiło dopiero po ponad dwóch miesiącach od ogłoszenia wyroku przez Sąd Okręgowy, na kilka dni przed wniesieniem przez niego apelacji od tego orzeczenia, a skazany uzasadniał je uprzednią pomyłką i niezrozumieniem skutków swego oświadczenia o zrzeczeniu się korzystania z zasady specjalności. Przywoływany już art. 27 ust. 3 pkt f decyzji ramowej, dotyczący zrzeczenia się przez przekazanego w państwie wydania nakazu uprawnień wynikających z zasady specjalności, zakłada jedynie, że oświadczenie to powinno być utrwalone zgodnie z prawem krajowym danego państwa i sporządzone w taki sposób, „aby jego brzmienie wyraźnie świadczyło, iż osoba ta uczyniła to dobrowolnie i mając pełną świadomość konsekwencji” swego oświadczenia. Natomiast w świetle art. 13 ust. 4 decyzji ramowej, dotyczącego wyrażenia przez osobę ściganą, ale w państwie wykonania ENA, zgody na jej przekazanie oraz możliwego już tutaj zrzeczenia się zasady specjalności, zrzeczenie to winno wprawdzie spełniać podobne wymogi, ale przyjmuje się, że zarówno powyższa zgoda, jak i zrzeczenie, nie mogą być cofnięte, z tym że każde państwo członkowskie miało prawo zastrzec dopuszczalność takiego cofnięcia na zasadach określonych w prawie krajowym. Jednak ani Polska, ani Hiszpania takiego oświadczenia nie złożyły, a kraje, które to uczyniły, dopuściły skuteczne cofnięcie zgody, ale tylko do momentu faktycznego przekazania (zob. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks, op. cit., s.774, Steinborn, Kodeks, 2010, t. II, s. 844). Dlatego też w prawie polskim w przepisach dotyczących wykonywania nakazu skierowanego do Polski z innego państwa członkowskiego UE, wyraźnie wskazuje się, że oświadczenie, zarówno o zgodzie na przekazanie, jak i zgodzie na niestosowanie zasady specjalności, nie mogą być cofnięte, o czym osoba ścigana powinna być pouczona (art. 607l § 2 k.p.k.). Winno to nastąpić w ramach sądowego pouczenia przed przyjęciem samego oświadczenia, gdyż składający je ma przecież być świadomy wszystkich konse-

kwencji swego oświadczenia. Powyższe dotyczy tym samym również sytuacji opisanej w art. 607e § 3 pkt 6 k.p.k., w którym przewidziano wyłączenie zasady specjalności, gdy osoba ścigana wyraziła zgodę na przekazanie i zrzekła się korzystania z powyższego ograniczenia ścigania, a więc gdy w kraju wykonania ENA, przed przekazaniem ściganego, miały miejsce takie oświadczenia (zob. np. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgrzyzek, Kodeks..., op. cit., s. 750; T. Grzegorzczak, Kodeks, op. cit., s. 1283; S. Steinborn, Kodeks, 2010, t. II, s. 843-844).

Oznacza to, że co do zasady decyzja ramowa zakłada, iż zarówno zgoda na przekazanie, wyrażana przed organem sądowym państwa przekazania, jak i oświadczenie o zrzeczeniu się korzystania z zasady specjalności złożone przed takim organem, ale też złożone już po przekazaniu w państwie wydania ENA, nie mogą być cofnięte, jako że zastrzeżenie przez państwa członkowskie UE możliwości ich cofania może być poczynione jedynie „zgodnie z zasadami mającymi zastosowanie na mocy prawa krajowego” danego państwa (ust. 4 art. 13 decyzji ramowej). Zatem w państwach, które zastrzeżenia takie zgłosiły (Belgia, Dania, Finlandia, Irlandia i Szwecja), krajowy porządek prawny przewiduje cofanie omawianych oświadczeń, stąd też ograniczenie, że cofnięcie to może nastąpić jedynie do chwili faktycznego przekazania. Przekazywany ma zatem tę możliwość dopóki pozostaje na terytorium państwa wykonania ENA, ale już nie wówczas, gdy znalazł się on poza nim. Tym samym jednak w tych państwach, które owego zastrzeżenia nie poczyniły i implementowały decyzję ramową, cofanie takie nie jest możliwe, zarówno co do zrzeczenia dokonanego w państwie wykonania nakazu, jak i oświadczenia w tej materii złożonego po przekazaniu w kraju jego wystawienia.

W doktrynie były jednak wyrażane rozbieżne poglądy w kwestii cofania oświadczenia o zrzeczeniu, złożonego po przekazaniu ściganego, a więc właśnie tym, o jakim mowa w art. 607e § 1 pkt 7 k.p.k. Jedni autorzy twierdzili bowiem, że cofnięcie takie nie jest dopuszczalne (zob. np. Górski, Sakowicz, Kodeks, 2007, s. 1278 i Kodeks, 2012, s. 1320). Inni zaś podnosili, że jest ono możliwe do czasu wydania wyroku w pierwszej instancji, gdyż art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. milczy w kwestii niedopuszczalności cofania wskazanego tam zrzeczenia dokonanego przez osobę przekazaną, zaś ogólną zasadą jest możliwość odwoływania oświadczeń woli stron, a nie mogą tu mieć zastosowania przepisy art. 607l § 2 k.p.k. i art. 13 decyzji ramowej, ponieważ dotyczą one oświadczeń składanych jeszcze przed przekazaniem, wyłączając ich odwoływalność, ale nie odnoszą się do tych, które można złożyć po przekazaniu (zob. Steinborn, Kodeks, 2006, t. II, s. 792). To ostatnie stwierdzenie jest niewątpliwie trafne. Stąd, zarówno odwoływanie się do przywołanych wyżej przepisów decyzji ramowej przez sąd odwoławczy (k. 24044-24044v) dla wykazania niedopuszczalności cofnięcia zrzeczenia się przewidzianego w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k., jak i powoływanie się przez obrońcę w kasacji na art. 607l § 2 k.p.k. i niedopełnienie jego wymogów przez sąd, nie można uznać za właściwe.

Jednakże to, że art. 607l § 2 k.p.k., przyjmujący wprost niedopuszczalność cofania zgody na wydanie i zgody na niestosowanie zasady specjalności, jako dotyczący oświadczeń osoby mającej być przekazaną, a nie już przekazanej, nie ma zastosowania do sytuacji, o jakiej mowa w art. 607e § 3 pkt 7, jak i to, że ten ostatni przepis milczy w kwestii dopuszczalności odwoływania wskazanego tam zrzeczenia, nie oznacza jeszcze, że aktualizuje się tym samym możliwość jego cofnięcia. Możliwość taka oznaczałaby bowiem, że odnośnie tej samej kwestii istniałyby w Polsce dwa różne rozwiązania, w zależności od tego, czy oświadczenie składa osoba mająca być przekazaną, czy osoba już przekazana, co byłoby niezrozumiałe. Niezrozumiałe także z uwagi na to, że - jak wskazano wcześniej - Polska nie złożyła oświadczenia w trybie art. 13 ust. 4 decyzji ramowej o dopuszczalności cofania wskazanych tam oświadczeń z uwagi na „zasady prawa krajowego”, a więc tym samym uznała, że w zakresie ENA przyjmuje nieodwoływalność tych oświadczeń, zarówno odnośnie zgody na przekazanie jak i zrzeczenia się zasady spe-

cialności, w obu sytuacjach, w jakich to oświadczenie dotyczące tej ostatniej kwestii może nastąpić. Wprawdzie w art. 607l § 2 k.p.k. ustawodawca wyraźnie wypowiedział się w tej materii, a pominął to zupełnie w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. Jednak o ile w pierwszym z tych przepisów jest mowa o „zgody na niestosowanie przepisu art. 607e § 1” (i to tej „zgody” dotyczy zakaz cofania), a więc nie pada tu słowo „zrzeczenie się”, czy choćby „rezygnacja”, to w drugim mówi się już wyraźnie o „zrzeczeniu się” korzystania z zasady specjalności. Zwracają na to trafnie uwagę także ci autorzy, którzy uprzednio opowiadali się za odwoływalnością zrzeczenia, o jakim mowa w art. 607e § 3 pkt 7, a następnie zmienili zdanie w tej kwestii (zob. Steinborn, Kodeks 2010, s. 847).

Rzecz zaś w tym, że o ile „zgoda”, to w języku powszechnym jedynie „przystanie, zezwolenie na coś” (zob. np. M. Szymczak [red.] Słownik języka polskiego PWN, Warszawa 1989, t. III, s. 1010; S. Sobol [red.], Nowy słownik języka polskiego, Warszawa 2002, s. 1270, S. Dubisz [red.] Uniwersalny słownik języka polskiego, Warszawa 2003, t. V, s. 657), to „zrzeczenie się” oznacza już „dobrowolne zrezygnowanie z czegoś”, „wyrzeczenie się czegoś”, co nam przysługiwało (zob. np. S. Dubisz [red.] Uniwersalny słownik, t. V, s. 754; E. Sobol [red.] Nowy słownik, s. 1293; M. Bańko [red.] Inny słownik języka polskiego, Warszawa 2000, t. II, s. 1389; M. Szymczak [red.] Słownik..., op. cit., t. III, s. 1061). W razie zrzeczenia się traci się zatem uprawnienie będące przedmiotem tego zrzeczenia, nie można zatem cofnąć oświadczenia o zrzeczeniu, gdyż dotyczyłoby ono czegoś, czym się już nie dysponuje, a możliwość odzyskania tego czegoś wymaga już wyraźnego upoważnienia ustawowego, którego w omawianej kwestii brak. Milczenie ustawodawcy w regulacji zawartej w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. wskazuje więc, iż nie widział on potrzeby odrębnego normowania kwestii niedopuszczalności cofania wskazanego tam zrzeczenia, gdyż wynika ona z istoty takiego oświadczenia woli. Czym innym jest natomiast cofanie jedynie „zgody” na coś i dlatego w tej materii ustawodawca wypowiedział się na gruncie art. 607l § 2 k.p.k. także odnośnie „zgody na niestosowanie przepisu art. 607e § 1”, wyłączając jej odwoływalność. Wprawdzie w przepisach dotyczących ekstradycji, przy tzw. ekstradycji uproszczonej (art. 603a k.p.k.), wyraźnie wskazano jednak także na niedopuszczalność cofnięcia „zrzeczenia” się (art. 603a § 4 k.p.k.) korzystania z przewidzianej i tam zasady specjalności (art. 596 k.p.k.), ale chodzi tu o zrzeczenie „połączone” ze zgodą na wydanie (§ 3 art. 603a k.p.k.). Zastrzeżenie nieodwoływalności „zgody” jest zaś zawsze niezbędne dla wyłączenia możliwości cofania takiego oświadczenia woli, w tym także, gdy prawo zakłada, że obejmuje ono dodatkowo inne jeszcze oświadczenie, choćby to ostatnie z natury swej było nieodwoływalne. Chodzi bowiem o kwestię odwołania określonej zgody, połączonej tylko w swej treści z innym oświadczeniem. Tym samym regulacja zawarta w art. 603a § 4 k.p.k. nie rzutuje na wykładnię art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. (tak też np. Steinborn, Kodeks 2010, s. 848). Należy zatem przyjąć, że przewidziane w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. zrzeczenie się przez osobę przekazaną korzystania z prawa określonego w § 1 tego przepisu, czyli z tzw. zasady specjalności, jeżeli zostało skutecznie złożone, jest – co wynika z natury tego oświadczenia jako „zrzeczenia” - nieodwoływalne, zatem nie może być skutecznie cofnięte.

W kasacji podniesiono także, że wbrew wymogom art. 607l § 2 k.p.k. oskarżony nie został pouczony o niedopuszczalności cofnięcia oświadczenia o zrzeczeniu się uprawnień wskazanych w art. 607e § 1 k.p.k., a tym samym stosownie do art. 16 § 1 k.p.k. zachował możliwość cofnięcia swego oświadczenia. Rzeczywiście, o czym była już mowa, art. 607l § 2 k.p.k. wyraźnie stwierdza, że o niemożności cofnięcia każdego z przewidzianych tam oświadczeń, a więc także „zgody na niestosowanie przepisu art. 607e § 1”, należy pouczyć osobę ściganą, a - jak wcześniej podkreślono - należy to uczynić przed odebraniem oświadczenia. Wskazano już jednak, że art. 607l § 2 k.p.k. odnośnie kwestii niemożności cofania oświadczenia woli nie ma zastosowania do zrzekania się zasady specjalności w sytuacji przewidzianej w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. Należy wszak mieć na uwadze, że także co do tego zrzeczenia decyzja ramowa wymaga, aby było to oświadczenie wyraźnie

świadczące o tym, iż osoba składająca je „uczyniła to dobrowolnie i mając pełną świadomość konsekwencji” (art. 27 ust. 3 lit. f zd. III tej decyzji).

Istotą zatem każdej rezygnacji z korzystania z zasady specjalności, o jakiej mowa w przepisach k.p.k., jako stanowiących implementację decyzji ramowej, jest uprzedzenie osoby ściganej o wszystkich konsekwencjach tego oświadczenia, a więc także o niemożności jego cofnięcia. Powinno ono nastąpić bez względu na to, czy owa niemożność wynika z natury składanego oświadczenia („zrzeczenie się”, jak w wypadku wskazanym w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k.), bez potrzeby odrębnego zastrzeżenia tego w przepisie normującym jego odebranie, czy też, gdy z uwagi na inne określenie tego oświadczenia, jest ona wyraźnie wskazana w stosownym przepisie (jak w art. 607l § 2 k.p.k.). Omawiane pouczenie powinno zatem nastąpić także przy odbieraniu oświadczenia w sytuacji wskazanej w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k., choć przepis ten milczy w tej materii. Nakaz pouczenia wynika tu jednak z samych założeń implementowanej decyzji ramowej i uwzględniania, ale tylko per analogiam, rozwiązania zawartego w art. 607l § 2 zdanie drugie k.p.k.

W piśmiennictwie na gruncie tego ostatniego przepisu podnosi się, że stosownie do art. 16 § 1 k.p.k. brak takiego pouczenia daje możliwość cofnięcia samego oświadczenia (zob. np. A. Gajda, *Europejski nakaz aresztowania a ochrona praw jednostki*, *Europejski Przegląd Sądowy* 2007, nr 7, s. 27), co odnoszone jest też do mylnego pouczenia (zob. Steinborn, *Kodeks 2010*, s. 901). Przepis art. 16 § 1 k.p.k. zakłada jednak tylko, że jeżeli organ procesowy jest obowiązany pouczyć uczestnika postępowania o jego uprawnieniach i obowiązkach, to brak takiego pouczenia lub mylne pouczenie nie może wywoływać ujemnych skutków procesowych dla tego uczestnika. Rzecz zaś w tym, że pouczenie, o jakim mowa w art. 607l § 2 zdanie drugie in fine k.p.k., odnoszone per analogiam także do odbierania oświadczenia wskazanego w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k., nie jest pouczeniem o obowiązkach i uprawnieniach oświadczającego, lecz o konsekwencji złożenia określonego oświadczenia woli. Na gruncie podobnych pouczeń o uprawnieniu do złożenia i konsekwencji złożenia wniosku o ściganie (art. 12 1 i § 2 k.p.k.), którego brak jest inną, ale także względną przeszkodą procesową, wskazuje się, że stanowią one wymóg (warunek) skutecznego złożenia takiego wniosku, gdy tylko przy jego spełnieniu można mówić o złożeniu przez uprawnionego, w pełni świadomie, w sposób swobody i przy pełnej znajomości skutków, oświadczenia woli decydującego o dopuszczalności ścigania (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., II KK 140/08, OSN PiPr 2009, nr 6, poz. 21, LEX nr 486186, czy Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 grudnia 2009 r., II AKa 373/09, LEX nr 1334006). Pouczenie jest zatem w takich sytuacjach niezbędne, aby złożone oświadczenie było w ogóle prawnie skuteczne. To samo odnieść należy do pouczeń przy analizowanej rezygnacji przez ściganego z korzystania z uprawnień płynących z art. 607e § 1 k.p.k., zarówno w sytuacji określonej w art. 607l § 2 k.p.k., jak wskazanej w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k.

Powyższe oznacza, że wymóg świadomości konsekwencji, jakie wywoła oświadczenie przewidziane w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. lub w art. 607l § 2 zd. 1 k.p.k., zarówno odnośnie niestosowania zasady specjalności określonej w art. 607e § 1 k.p.k., jak i nieodwołalności tego oświadczenia, stanowi o wymaganej dobrowolności jego składania, pouczenie w tym zakresie jest więc warunkiem skuteczności takiego oświadczenia. Jego brak podważa tym samym istnienie skutecznego wyrażenia woli w przedmiocie określonym w tych przepisach. Skoro zaś oświadczenie takie, przy braku pouczeń odnośnie do wskazanych konsekwencji, jest nieskuteczne, to nie można też skutecznie go odwołać. Niezbędne jest natomiast, jeżeli sąd nie dostrzeże tego z urzędu, wykazanie rzeczywistego zaistnienia braku stosownego pouczenia i związanego z tym braku świadomości o określonej konsekwencji złożonego oświadczenia, aby organ ten rozważył ową kwestię i wykazał, że określone pouczenie miało miejsce albo przyjął brak istnienia w sprawie sku-

tecznego oświadczenia woli warunkującego dopuszczalność procesu w określonym zakresie i podjął stosowne kroki procesowe. Tym samym jednak nie można podzielić wskazanego wcześniej stanowiska o możliwości cofnięcia wówczas takiego oświadczenia.

Poczynione rozważania wskazują, że także na gruncie zrzeczenia się korzystania z zasady specjalności, przewidzianego w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k., niezbędne jest pouczenie osoby przekazanej w trybie ENA o płynącej z istoty tego oświadczenia nieodwoływalności owego zrzeczenia. Decyzja ramowa, jak już podnoszono, zakłada jedynie, że zrzeczenie to winno być sporządzone w taki sposób, aby jego brzmienie wyraźnie świadczyło, iż osoba składająca „uczyniła to dobrowolnie i mając pełną świadomość konsekwencji”. Owa decyzja nie jest jednak, jak już wcześniej wskazano, źródłem prawa, tym są bowiem, w zakresie nią objętym, przepisy procedury karnej stanowiące jej implementację do polskiego prawa karnego procesowego. Stanowi ona natomiast wskazówkę dla wykładni tych przepisów i praktycznego ich stosowania, tym bardziej, że owe przepisy nie formułują odrębnie wymogów treści oświadczenia, o jakim mowa w art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. Należy przyjąć, iż najbardziej prawidłowe jest takie utrwalenie w protokole treści zrzeczenia się korzystania przez osobę ściganą z zasady specjalności, żeby wskazywała ona wprost na uzyskanie przez oświadczającego wszystkich niezbędnych pouczeń o konsekwencjach składanego oświadczenia i na dobrowolność jego składania oraz zawierała samo zrzeczenie się prawa, o jakim mowa w art. 607e § 1 k.p.k. do określonych czynów mających mieć miejsce przed przekazaniem. Jednakże ponieważ z brzmienia utrwalonego zrzeczenia ma jedynie wynikać, że owe warunki jego skuteczności zostały dopełnione, to także mniej szczegółowy zapis, z uwzględnieniem okoliczności przyjęcia tego oświadczenia, może dawać podstawę do uznania, iż wszystkie wymogi niezbędne dla przyjęcia jego skuteczności zostały *in concreto* spełnione.

Jak wcześniej wskazano oświadczenie Sławomira r. o zrzeczeniu się prawa określonego w § 1 art. 607e k.p.k. rozpoczynało się od stwierdzenia, że składa je „po wytłumaczeniu mu jego sytuacji procesowej przez przewodniczącego”, po czym wyraźnie zrzekł się on korzystania z zasady specjalności odnośnie wszystkich zarzucanych mu czynów, w tym nieobjętych przekazaniem, które miały być popełnione przed tym przekazaniem ze wskazaniem, iż jest świadomy i godzi się na ściganie go za inne przestępstwa niż te, które były podstawą owego przekazania. W oświadczeniu tym nie ma wprost odniesienia do pouczenia oskarżonego o nieodwoływalności składanego oświadczenia, co zdaniem obrońcy wskazuje na brak takiego pouczenia. Istotne jest tu jednak wskazane wyżej zdanie, od którego zaczyna się oświadczenie oskarżonego, a więc nawiązanie przez niego do wytłumaczenia mu jego sytuacji procesowej przez przewodniczącego. Owo wytłumaczenie obejmowało właśnie stosowne pouczenia, skoro w dalszych fragmentach swego oświadczenia oskarżony wyraźnie wskazywał na świadomość konsekwencji zrzeczenia się prawa określonego w art. 607e § 1 k.p.k. Na to, że obejmowało ono także pouczenie o niemożności odwołania zrzeczenia, mimo że nie odnotowano tego *expressis verbis* w treści oświadczenia, wskazuje samo pismo oskarżonego zawierające „cofnięcie” tego zrzeczenia, w którym – jak już była – podniósł on, iż wcześniejsze swoje oświadczenie złożył „na skutek omyłki i niezrozumienia jego skutków”. Sam oskarżony zatem nie twierdzi, aby nie udzielono mu pouczenia w omawianej materii, lecz że była to pomyłka i że nie zrozumiał skutków swego oświadczenia. Nic nie wskazuje jednak, aby miał on jakieś wątpliwości przy składaniu samego zrzeczenia, a należy mieć na uwadze, że nastąpiło to w obecności jego obrońcy z wyбору. I ani on, ani oskarżony nie domagali się dodatkowych wyjaśnień ze strony przewodniczącego składu, nie wysuwali też żadnych zastrzeżeń co do protokolarnego zapisu tego oświadczenia. Mimo że rozprawa w tej sprawie trwała jeszcze znacznie ponad dwa miesiące i odbywała się na kolejnych dziewięciu terminach, do końca postępowania w pierwszej instancji nie podnoszono kwestii wadliwości odebrania oświadczenia o zrzeczeniu się przez oskarżonego ograniczeń płynących z art. 607e § 1 k.p.k. i mogących stać płynąć konsekwencji procesowych. Także w ramach głosów stron

ani oskarżony, ani jego obrońca nie podnosili tej kwestii, występując jedynie o łagodne skazanie z uwzględnieniem nadzwyczajnego złagodzenia kary w oparciu o art. 60 § 3 k.k. (k. 203138). Wskazane „cofnięcie” zrzeczenia przez oskarżonego nastąpiło dopiero w dniu 11 sierpnia 2010 r., czyli w ponad dwa miesiące od ogłoszenia wyroku i już po dołączeniu obrońcy (6 sierpnia 2010 r.) odpisu tego wyroku wraz z uzasadnieniem, na kilka dni przed wniesieniem apelacji.

Reasumując ten fragment wywodów należy więc stwierdzić, iż mimo pewnych mankamentów w protokolarnym utrwalaniu oświadczenia oskarżonego o zrzeczeniu się korzystania z zasady specjalności, nie można mówić, aby zrzeczeniu nie towarzyszyły niezbędne pouczenia, istotne dla jego prawnej skuteczności, a więc by jakoby z uwagi na ich brak było ono nieskuteczne, skarżący zaś w żaden sposób nie wykazał, aby było w tej materii inaczej.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.5. Konkludentne złożenie oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

przepisy: art. 54 § 1 k.p.k.

hasła: Oskarżyciel posiłkowy

Wyrok z dnia 4 lutego 2013 r., V KK 419/12

Teza:

W art. 54§1 kpk przewiduje się, co prawda, określoną formułę oświadczenia pokrzywdzonego, którego złożenie jest warunkiem działania w charakterze oskarżyciela posiłkowego, ale przy wykładni tego przepisu nie można pomijać art. 118§1 kpk. Zgodnie z jego brzmieniem znaczenie czynności procesowej podlega ocenie według treści oświadczenia. To zaś oznacza, że procesowe znaczenie oświadczenia może być wywiedzione także w sposób konkludentny. Przy ocenie w tej mierze rozstrzyga nie tyle szata słowna oświadczenia, ile rzeczywista treść, stanowiąca jego sedno. Stąd też oświadczenie pokrzywdzonego złożone na posiedzeniu, w którym sprzeciwił się on wydaniu wyroku zgodnego z wnioskiem prokuratora złożonym na podstawie art. 335§1 kpk, i zapowiedział, że w dalszym toku postępowania będzie domagał się wymierzenia kary surowszej, można uznać za spełniające wymóg określony w art. 343§5 kpk w zw. z art. 54§1 kpk..

Z uzasadnienia:

„Obrońca oskarżonego wniósł kasację od prawomocnego wyroku w części dotyczącej uchylenia orzeczeń o warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności, karze grzywny i dozorcze kuratora sądowego. Podniósł w niej zarzuty rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na treść tego wyroku, tj:

1. art. 430§1 kpk, przez jego niezastosowanie przez Sąd Okręgowy w W. i niepozostawienie bez rozpoznania apelacji oskarżycieli posiłkowych, jako wniesionej przez osoby nieuprawnione, gdyż nie złożyli oni do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego przed Sądem Rejonowym oświadczenia, że będą działać w charakterze oskarżycieli posiłkowych, a nadto ich pełnomocnik adwokat Jan K. nie posiadał umocowania do złożenia w imieniu Jadwigi i Dariusza B. apelacji, gdyż był upoważniony przez nich do reprezentowania tylko na etapie postępowania przygotowawczego;
2. art. 434§1 zd.2 kpk przez to, że Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na niekorzyść oskarżonego, pomimo że nie stwierdził uchybień podniesionych w apelacji złożonej przez pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych;

3. art. 454§2 kpk przez to, że Sąd Okręgowy orzekł wobec oskarżonego surowszą karę pozbawienia wolności, zmieniając ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę wyroku.

W konkluzji autor kasacji wniósł o uchylenie prawomocnego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację Prokurator Okręgowy w W. wniósł o uwzględnienie jej i uchylenie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej rozstrzygnięcia o uchyleniu orzeczenia o warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności oraz dalszych orzeczeń z tym związanych i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. W uzasadnieniu wyraził pogląd, że trafny jest zarzut obrońcy sformułowany w pkt 1 kasacji, wskazujący na bezzasadność przyjęcia apelacji oskarżycieli posiłkowych do rozpoznania przez Sąd odwoławczy. Natomiast na rozprawie kasacyjnej Prokurator Prokuratury Generalnej wniósł o oddalenie kasacji.

Pełnomocnik Jadwigi i Dariusza B. wniósł o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

1. W pierwszym zarzucie kasacji skarżący zakwestionował legitymację procesową Jadwigi i Dariusza B. do uczestniczenia w postępowaniu sądowym jako oskarżycieli posiłkowych. W jego przekonaniu nie uzyskali oni po wniesieniu aktu oskarżenia statusu oskarżycieli posiłkowych, który zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami, pokrzywdzony nabywa przez złożenie oświadczenia, że będzie działał w tym charakterze. Oświadczenie wywołuje skutek tylko wtedy, gdy pokrzywdzony złoży je przed upływem terminu prekluzyjnego, tj. do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej (art. 54§1 kpk), a jeśli prokurator umieścił w akcie oskarżenia wniosek o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy (art. 335 kpk) – najpóźniej na posiedzeniu sądu, na którym rozpoznaje się ten wniosek (art. 343§5 kpk).

W niniejszej sprawie Prokurator Rejonowy, na podstawie art. 335§1 kpk, dołączył do aktu oskarżenia wniosek o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kary i środka karnego. W celu rozpoznania wniosku Sąd Rejonowy wyznaczył termin posiedzenia na 29 lipca 2011r. z udziałem wszystkich podmiotów uprawnionych, tj. prokuratora, oskarżonego i pokrzywdzonych. Ci ostatni zgłosili się ze swoim dotychczasowym pełnomocnikiem (adw. K.), który w toku posiedzenia złożył pozew przeciwko oskarżonemu o odszkodowanie i zadośćuczynienie. Pełnomocnik pokrzywdzonych oświadczył następnie, że „nie zgadza się z zaproponowaną karą pozbawienia wolności w zawieszeniu...”, że będzie się domagał kary bezwzględnej 2 lat pozbawienia wolności, orzeczenia zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów na okres 5 lat” (k.124).

*W odpowiedzi na kasację pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych domagał się odrzucenia zarzutu kasacji, podnosząc, że przytoczonym wyżej oświadczeniem na posiedzeniu w dniu 29 lipca 2011r. wyraził wolę pokrzywdzonych uczestniczenia w postępowaniu w charakterze oskarżycieli posiłkowych. Utrzymywał, że nie ma znaczenia, iż nie została ona wyartykułowana tak jak to *expressis verbis* ujmuje przepis art. 54§1 kpk, gdyż intencje oświadczenia były w tym wypadku „najzupełniej jednoznaczne i zrozumiałe” (s. 3 pisma procesowego z 15.10.2012r.). W jego przekonaniu pokrzywdzeni już w tym stadium postępowania sądowego stali się z mocy prawa oskarżycielami posiłkowymi i zachowali ów status przez cały dalszy tok postępowania.*

Sąd Najwyższy uznał, że stanowisko pełnomocnika Jadwigi i Dariusza B. w omawianej tu kwestii jest zasadne, a argumenty przeciwne zawarte w kasacji, a także w odpowiedzi prokuratora na kasację nie zasługują na aprobatę. To prawda, że w toku posiedzenia, o którym mowa, pełnomocnik J. i D. B., składając w pierwszej kolejności pozew, wprowadził ich w postępowaniu sądowym w rolę powodów cywilnych. Taki status pokrzywdzo-

nych nie uprawniałby jednak pełnomocnika do wypowiedzania się w kwestii kary, gdyż zgodnie z art. 66 kpk powód cywilny może dowodzić istnienia tylko tych okoliczności, na których opiera swoje roszczenie. Nie mógł więc z pozycji pełnomocnika powodów cywilnych zajmować na posiedzeniu stanowiska co do kary wnioskowanej przez prokuratora, jako przesłanki uwzględnienia wniosku o wydanie wobec oskarżonego wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy. Skoro jednak bezpośrednio po wniesieniu pozwu, pełnomocnik pokrzywdzonych złożył oświadczenie zapowiadające, że będzie domagał się (a więc w dalszym toku postępowania) wymierzenia oskarżonemu surowszej niż uzgodniona przez prokuratora z oskarżonym kary, to wypowiedź ta oznaczała, że pokrzywdzeni wchodzi w rolę strony oskarżającej. Składający oświadczenie komunikował gotowość zaskarżenia wyroku, jeśli zapadłby on w takiej formie, jak zaproponowano we wniosku. Trafne jest zatem stwierdzenie, że oświadczenie złożone przez pełnomocnika pokrzywdzonych ujawniało jednoznacznie ich wolę działania w procesie także w charakterze oskarżycieli posiłkowych. Zajęcie takiej właśnie postawy przez pokrzywdzonego na posiedzeniu wyznaczonym w trybie art. 343§5 kpk traktowane jest przez ustawę jako spełnienie wymogu umożliwiającego mu zaskarżenie wyroku, jeśli zostałby wydany na posiedzeniu (T. Grzegorzczak: Kodeks Postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2008. s.762). W art. 54§1 kpk przewiduje się, co prawda, określoną formułę oświadczenia pokrzywdzonego, którego złożenie jest warunkiem działania w charakterze oskarżyciela posiłkowego, ale przy wykładni tego przepisu nie można pomijać art. 118§1 kpk. Zgodnie z jego brzmieniem znaczenie czynności procesowej podlega ocenie według treści oświadczenia. To zaś oznacza, że procesowe znaczenie oświadczenia może być wywiedzione także w sposób konkludentny. Przy ocenie w tej mierze rozstrzyga nie tyle szata słowna oświadczenia, ile rzeczywista treść, stanowiąca jego sedno. Stąd też oświadczenie pokrzywdzonego złożone na posiedzeniu, w którym sprzeciwił się on wydaniu wyroku zgodnego z wnioskiem prokuratora złożonym na podstawie art. 335§1 kpk, i zapowiedział, że w dalszym toku postępowania będzie domagał się wymierzenia kary surowszej, można uznać za spełniające wymóg określony w art. 343§5 kpk w zw. z art. 54§1 kpk. Stanowisko przeciwne raziłoby nadmiernym formalizmem i prowadziłoby w efekcie do naruszenia jednego z pryncypialnych celów postępowania karnego, ukierunkowanego na uwzględnienie prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego, realizowanych również przez udział w postępowaniu sądowym w charakterze oskarżyciela posiłkowego (art. 2§1 pkt 3 kpk).

Nie bez znaczenia jest i to, że Sąd Rejonowy nie widział potrzeby wzywania pokrzywdzonego do doprecyzowania owego oświadczenia, a inne strony procesu, aż do stadium postępowania kasacyjnego nie kwestionowały udziału pokrzywdzonych w charakterze oskarżycieli posiłkowych. Po skierowaniu sprawy na rozprawę, Sąd oznaczał w protokole obecność pokrzywdzonych jako oskarżycieli posiłkowych, a adwokata J. K. jako ich pełnomocnika. W takiej też roli wypowiedzieli się oni w głosach stron po zamknięciu przewodu sądowego. Nie ulega więc wątpliwości, że Sąd Rejonowy postrzegał pokrzywdzonych jako oskarżycieli posiłkowych, gdyż, uznał, że oświadczenie ich pełnomocnika złożone na posiedzeniu wyznaczonym w trybie art. 343§5 kpk wywarło skutek taki, jak oświadczenie o treści podanej w art. 54§1 kpk, a więc nadający im z mocy prawa status oskarżycieli posiłkowych.

Należy też zauważyć, że pełnomocnik J. i D. B., składając wniosek o doręczenie wyroku Sądu Rejonowego, czynił to w imieniu oskarżycieli posiłkowych i również apelację złożył jako pochodzącą od oskarżycieli posiłkowych. Sąd Okręgowy, wyznaczając termin rozprawy apelacyjnej, zarządził zawiadomić oskarżycieli posiłkowych i ich pełnomocnika i odnotował ich obecność na rozprawie w takiej też roli. Z treści wyroku Sądu odwoławczego wynika, że wydano go po rozpoznaniu apelacji (także) oskarżycieli posiłkowych i we wszystkich dalszych czynnościach sądowych, aż do przedstawienia akt Sądowi Najwyższemu, tak oznaczano status procesowy J. i D. B. i ich pełnomocnika.

Niezasadne okazało się kwestionowanie przez obrońcę oskarżonego umocowania pełnomocnika pokrzywdzonych do działania w ich imieniu w postępowaniu sądowym. Wprawdzie po zakończeniu postępowania przygotowawczego adwokat J. K. nie złożył pełnomocnictwa pokrzywdzonych do reprezentowania ich przed Sądem, ale wszystkie jego czynności, jak wynika z przebiegu całego postępowania sądowego, były dokonywane w obecności pokrzywdzonych i przez nich akceptowane. Już stąd wynikałoby, że J. i D. B. umocowali swego pełnomocnika w sposób dorozumiany do działania na ich rzecz w postępowaniu sądowym (art. 89 kpk w zw. z art. 89§1 kpc). W rzeczywistości udzielili mu pełnomocnictwa na piśmie jeszcze przed posiedzeniem Sądu Rejonowego wyznaczonym w trybie art. 343§5 kpk, bo w dniu 14 lipca 2011r., przy czym pełnomocnik złożył pełnomocnictwo do akt dopiero w postępowaniu kasacyjnym, gdy na jego brak obrońca oskarżonego zwrócił uwagę w zarzucie kasacji (k. 22 akt postępowania kasacyjnego).

W świetle powyższych rozważań zarzut obrazy art. 430§1 kpk uznać należało za niezasadny. Sąd odwoławczy nie miał bowiem podstaw do przyjęcia, że apelacja pełnomocnika J. i D. B. została wniesiona w imieniu osób, które nie uzyskały statusu oskarżycieli posiłkowych, a więc nieuprawnionych. Rozpoznanie apelacji nie naruszyło wymienionego przepisu.”

1.3. Orzecznictwo Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

1.3.1. Właściwość sądu w przedmiocie stwierdzenia nieważności orzeczenia na podstawie ustawy lutowej.

przepisy: art. 2 ust. 1 zd. I ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego
hasła: właściwość sądu;

Postanowienie z dnia 29 stycznia 2013 r., WK 10/12

Teza:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 zd. I ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, nieważność orzeczenia stwierdza sąd okręgowy albo wojskowy sąd okręgowy, jeżeli zgodnie z obowiązującymi przepisami w dniu wejścia w życie ustawy właściwy do rozpoznania sprawy o czyn będący przedmiotem tego orzeczenia jest sąd wojskowy. Innymi słowy, zasadą jest właściwość rzeczowa sądu okręgowego, natomiast właściwość rzeczowa wojskowego sądu okręgowego materializuje się dopiero w tej szczególnej sytuacji, w której ten sąd byłby właściwy do rozpoznania sprawy o czyn będący przedmiotem orzeczenia objętego postępowaniem o unieważnienie i to w dacie wejścia w życie ustawy lutowej, czyli w dniu 24 maja 1991 r.

Z uzasadnienia:

„Kwestie właściwości sądu stwierdzającego nieważność orzeczenia regulują przepisy art. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (zwana dalej ustawą lutową). Według unormowania zawartego w ust. 1 zd. I art. 2 tej ustawy nieważność orzeczenia stwierdza sąd okręgowy albo wojskowy sąd okręgowy,

jeżeli zgodnie z obowiązującymi przepisami w dniu wejścia w życie ustawy właściwy do rozpoznania sprawy o czyn będący przedmiotem tego orzeczenia jest sąd wojskowy. Innymi słowy, zasadą jest właściwość rzeczowa sądu okręgowego, natomiast właściwość rzeczowa wojskowego sądu okręgowego materializuje się dopiero w tej szczególnej sytuacji, w której ten sąd byłby właściwy do rozpoznania sprawy o czyn będący przedmiotem orzeczenia objętego postępowaniem o unieważnienie i to w dacie wejścia w życie ustawy lutowej, czyli w dniu 24 maja 1991 r. Każdorazowo więc wojskowy sąd okręgowy obowiązany jest badać czy w tej dacie byłby właściwy do rozpoznania sprawy o czyn będący przedmiotem postępowania o unieważnienie, to bowiem warunkuje jego właściwość do stwierdzenia nieważności orzeczenia.

W rozpoznawanej sprawie stało się inaczej. Wojskowy Sąd Okręgowy w P. bez badania tej okoliczności przystąpił do rozpoznania sprawy z wniosku Eugeniusza R. i wydał skarżone postanowienie. Jak słusznie zauważa Naczelny Prokurator Wojskowy, obowiązujący w dacie orzekania przez b. Sąd Śląskiego Okręgu Wojskowego R. W. stan prawny statuujący jego właściwość do rozpoznania sprawy Eugeniusza R., uległ zmianie. Rozwijając to stwierdzenie należy przypomnieć, że sprawy o przestępstwa z art. 48 ust. 3 i 4 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym oraz z art. 143 k.k. z 1969 r., o które oskarżony był Eugeniusz R., przekazane zostały do właściwości sądów wojskowych dekretem z dnia 12 grudnia 1981 r. o przekazaniu do właściwości sądów wojskowych spraw o niektóre przestępstwa oraz o zmianie ustroju sądów wojskowych i wojskowych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w czasie obowiązywania stanu wojennego – Dz. U. Nr 29, poz. 157 – zwany dalej dekretem o przekazaniu właściwości (odpowiednio: art. 1 pkt 9 i art. 1 pkt 2). Dekret ten w art. 20 określał granice czasowe stosowania przepisów w nim zawartych stanowiąc, że stosuje się je w czasie obowiązywania stanu wojennego; natomiast w art. 17 nakazywał przekazać do właściwości sądów powszechnych i powszechnych jednostek organizacyjnych Prokuratury Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej sprawy o przestępstwa wymienione w art. 1, nieukończone do dnia zniesienia stanu wojennego. Dekret ten został zatwierdzony w art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 25 stycznia 1982 r. o szczególnej regulacji prawnej w okresie stanu wojennego (Dz. U. Nr 3, poz. 18).

Właściwość pierwotną przywrócono z dniem 22 lipca 1983 r. na mocy § 1 uchwały Rady Państwa z dnia 20 lipca 1983 r. w sprawie zniesienia stanu wojennego (Dz. U. Nr 39, poz. 178). Dla jasności wyводу odnotować w tym miejscu należy, że ustawą z dnia 21 lipca 1983 r. o szczególnej regulacji prawnej w okresie przewyciężania kryzysu społeczno-ekonomicznego oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 39, poz. 176) wyłączono stosowanie art. 17 dekretu o przekazaniu właściwości i wprowadzono zasadę toczenia się spraw niezakończonych do dnia zniesienia stanu wojennego przed organem dotychczas właściwym do czasu uprawomocnienia się wyroku (art. 23 ust. 1 i 2).

Zaprezentowany stan prawny nie uległ żadnym modyfikacjom do dnia 24 maja 1991 r., a więc do dnia wejścia w życie ustawy lutowej. Tym samym więc we wskazanym dniu sądem właściwym do rozpoznania sprawy o czyn z art. 143 k.k. z 1969 r. nie był wojskowy sąd okręgowy, czyli nie ziścił się warunek statuujący właściwość tego sądu do stwierdzenia nieważności.

Skoro tak, rację ma Naczelny Prokurator Wojskowy zarzucając wystąpienie uchybienia w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej opisanego w art. 439 § 1 pkt 3 k.p.k. polegającego na rozpoznaniu przez sąd wojskowy sprawy należącej do sądu powszechnego.

W zaistniałej sytuacji należało zaskarżone postanowienie uchylić.

Co do orzeczenia następczego, trafny jest również wniosek zawarty w kasacji i jego argumentacja. Wszak zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy lutowej miejscowo właściwy do stwierdzenia nieważności jest sąd, w którego okręgu, określonym przepisami obowiązującymi

w dniu wejścia w życie ustawy, wydane zostało przez organ I instancji orzeczenie będące przedmiotem postępowania o unieważnienie.

Nie pozostawia żadnych wątpliwości ustalenie, że b. Sąd Śląskiego Okręgu Wojskowego w W. orzekł na sesji wyjazdowej w K. Objęte więc wnioskiem orzeczenie wydane zostało w K., a więc w okręgu Sądu Wojewódzkiego w K., którego następcą jest Sąd Okręgowy w K. Podzielając zarazem pogląd, że dla ustalenia właściwości miejscowej znaczenie zasadnicze ma miejsce wydania objętego wnioskiem orzeczenia, nie zaś miejsce siedziby sądu orzeczenie to wydającego, Sąd Najwyższy zdecydował o przekazaniu sprawy jako właściwemu Sądowi Okręgowemu w K.

Na marginesie zauważyć należy, że Wojskowy Sąd Okręgowy w P. postanawiając o stwierdzeniu nieważności wyroku b. Sądu Śląskiego Okręgu Wojskowego pominął regulację art. 7 ustawy lutowej nakazującą pozostawić bez rozpoznania wnioski o stwierdzenie nieważności orzeczenia, jeżeli oskarżonego m. in. uniewinniono.

Natomiast sygnalizacja zawarta na ostatniej stronie uzasadnienia kasacji oraz wyrażone tam oczekiwanie pod adresem sądu prowadzącego ponowne postępowanie zdecydowanie wykracza poza problematykę objętą zarzutem kasacji i nie dostrzega, że zgodnie z ustawą lutową uznaje się za nieważne orzeczenia, które były formą represji za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (w szerokim tego pojęcia znaczeniu – art. 1 ustawy), a nie orzeczenia będące konsekwencją czy następstwem tego pierwotnego.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4. Zagadnienia prawne

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.1. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Świdnicy, sygn. akt I KZP 2/13

Czy opinia Komisji Psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających przy Ministrze Zdrowia wydana w oparciu o treść art. 201 § 2 k.k.w. jest opinią w rozumieniu art. 193 k.p.k., czy jest tylko czynnością administracyjną mającą na celu wyznaczenie jednostki leczniczej, która ma wykonywać konkretny środek zabezpieczający i czy za jej wydanie przysługuje wynagrodzenie?

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.2. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie, sygn. akt I KZP 3/13

Czy po wejściu w życie znowelizowanych ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 240, poz. 1431) przepisów Kodeksu karnego wykonawczego i innych ustaw, nadal dla skutecznego zarządzenia wykonania warunkowo zawieszonyj kary postanowienie o zarządzeniu wykonania tej kary winno zostać wydane w okresie próby lub w ciągu 6 miesięcy od jego zakończenia i w tym czasie się uprawomocnić, czy też termin z art. 75 § 4 kk jest zacho-

wany, jeżeli w określonych nim granicach czasowych, zapadnie postanowienie o zarządzeniu wykonania warunkowo zawieszanej kary?

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.1.1. Konstytucyjność zwolnienia z wymogu odbycia aplikacji adwokackiej (K 6/12)

12 lutego 2013 r. o godz. 13.00 Trybunał Konstytucyjny rozpoznał wniosek Naczelnej Rady Adwokackiej dotyczący zwolnienia z wymogu odbycia aplikacji adwokackiej oraz nowego modelu egzaminu adwokackiego.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że:

1. Art. 66 ust. 1 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze:

a) jest zgodny z art. 2 konstytucji,

b) w zakresie, w jakim dotyczy osób, które zdały egzamin sędziowski lub prokuratorski po 1 stycznia 1991 r. oraz w okresie 5 lat przed złożeniem wniosku o wpis na listę adwokatów, łącznie przez okres co najmniej 3 lat wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej przez adwokata lub radcę prawnego na podstawie umowy cywilnoprawnej w kancelarii adwokackiej, zespole adwokackim, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej, o których mowa w art. 4a ust. 1 ustawy z 26 maja 1982 r., lub kancelarii radcy prawnego, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, jest zgodny z art. 17 ust. 1 konstytucji.

2. Art. 66 ust. 1 pkt 5 lit. b ustawy z 26 maja 1982 r. powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 2 i art. 17 ust. 1 konstytucji.

3. Art. 66 ust. 2 pkt 3 ustawy z 26 maja 1982 r. powołanej w punkcie 1:

a) jest zgodny z art. 2 konstytucji,

b) w zakresie, w jakim dotyczy osób, które po ukończeniu wyższych studiów prawnych przez okres co najmniej 5 lat w okresie nie dłuższym niż 10 lat przed złożeniem wniosku o dopuszczenie do egzaminu wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej przez adwokata lub radcę prawnego w kancelarii adwokackiej, zespole adwokackim, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej, o których mowa w art. 4a ust. 1 ustawy z 26 maja 1982 r. powołanej w punkcie 1, lub kancelarii radcy prawnego, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z 6 lipca 1982 r. powołanej w punkcie 1 lit. b, na podstawie umowy cywilnoprawnej, jest zgodny z art. 17 ust. 1 konstytucji.

4. Art. 68 ust. 3 pkt 5 ustawy z 26 maja 1982 r. powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 2 konstytucji.

5. Art. 78a ust. 4 pkt 6 ustawy z 26 maja 1982 r. powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 2 konstytucji.

6. Art. 77a ust. 1-3, 6-10 i 12, art. 78 ust. 1, 3, 4, 8, 9 i 15, art. 78e, art. 78h ust. 1-3, 6, 10 i 14 oraz ust. 5 w zakresie, w jakim odsyła do art. 75f ust. 2 pkt 1, 2, 4, 5 oraz ust. 3 ustawy z 26 maja 1982 r. powołanej w punkcie 1, są zgodne z art. 17 ust. 1 konstytucji.

7. Art. 78d ust. 1-8 ustawy z 26 maja 1982 r. powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 17 ust. 1 konstytucji.

W pozostałym zakresie Trybunał umorzył postępowanie.

Przedmiotem zaskarżenia były trzy grupy przepisów ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo adwokaturze; a mianowicie przepisy dotyczące:

- dopuszczenia do zawodu adwokata bez przeprowadzenia egzaminu adwokackiego albo dopuszczenia do egzaminu adwokackiego bez odbycia aplikacji adwokackiej;
- udziału samorządu adwokackiego w przygotowaniu i przeprowadzeniu egzaminu adwokackiego;
- przyjętej przez ustawodawcę formuły egzaminu adwokackiego.

Naczelna Rada Adwokacka zarzucała niezgodność tych przepisów z art. 2 konstytucji, a dokładniej wywodzoną z niego zasadą poprawnej legislacji oraz z art. 17 ust. 1 ustawy zasadniczej wyrażającym zasadę sprawowania przez samorządy zawodowe zawodów zaufania publicznego pieczy nad należyтым wykonywaniem tych zawodów. Trybunał nie podzielił stanowiska wnioskodawcy. TK stwierdził, że kształtując treść zaskarżonych przepisów ustawodawca działał w granicach przysługującej mu swobody regulacyjnej. W ocenie Trybunału przepisy uzależniające możliwość uzyskania wpisu na listę adwokatów bez obowiązku złożenia egzaminu adwokackiego albo dopuszczenia do egzaminu adwokackiego bez odbycia aplikacji adwokackiej, od legitymowania się faktycznym wykonywaniem przez odpowiedni czas wymagających wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związanych ze świadczeniem pomocy prawnej przez adwokata lub radcę prawnego nie naruszają konstytucji. Wykonywanie tych czynności przez oznaczony przez ustawodawcę czas pod kierownictwem adwokata lub radcy prawnego, pozwala nabyć doświadczenie praktyczne, a w konsekwencji - nabyć kwalifikacje wystarczające do uzyskania wpisu na listę adwokatów lub dopuszczenia do egzaminu adwokackiego. Przy czym samorząd zawodowy adwokatów w przypadku osób ubiegających się o wpis na listę adwokatów ma możliwość weryfikacji rzeczywistego czasu ich praktyki zawodowej. Może on nadto ocenić, czy określona osoba ubiegająca się o wpis daje rękojmię należytego wykonywania zawodu adwokata.

Trybunał Konstytucyjny podzielił przekonanie Naczelnej Rady Adwokackiej, że sprawowanie pieczy nad wykonywaniem zawodu zaufania publicznego zakłada odpowiedni udział samorządu zawodowego w ustalaniu zasad egzaminu zawodowego. Odpowiedni udział samorządu winien być rozumiany przy tym jako

możliwość jego uczestniczenia w określaniu zakresu egzaminu, a w dalszej kolejności - zgodnie z naturą egzaminu - jako uczestnictwo w sprawdzaniu umiejętności niezbędnych do wykonywania zawodu. Ponieważ samorządowi zawodowemu zagwarantowano wpływ na zakres, przebieg oraz ocenę wyników przeprowadzanego egzaminu adwokackiego, Trybunał Konstytucyjny nie dopatrył się w przepisach regulujących przygotowanie oraz przeprowadzenie tego egzaminu naruszenia konstytucji.

W ocenie Trybunału brak części ustnej egzaminu adwokackiego, wprowadzenie jako jednego z elementów egzaminu zawodowego testu jednokrotnego wyboru, wreszcie ustalenie przez ustawodawcę zakresu sprawdzanych umiejętności to rozstrzygnięcia podjęte w wykonaniu kompetencji przyznanych ustawodawcy w art. 17 ust. 1 konstytucji. Podejmując te rozstrzygnięcia ustawodawca nie naruszył wskazanego przepisu ustawy zasadniczej.

Rozprawie przewodniczył wiceprezes TK Stanisław Biernat, sprawozdawcą była sędzia TK Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz...

」 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』

2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

」 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』

2.2.1. Kara pozbawienia wolności za kwalifikowany typ przestępstwa zniesławienia (K 50/12)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 212 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny w zakresie zawierającym zwrot "albo pozbawienia wolności do roku" - art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz art. 10 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności;

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

」 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』

2.2.2. Zaskarżenie orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy (K 34/12)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 426 § ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia 20 stycznia 2011 roku o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego - w zakresie w jakim nie daje podstaw do zaskarżenia orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy - z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 oraz w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

」 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』 』

2.2.3. Prawo przewozowe; penalizacja zachowania podróżnego, który w czasie kontroli biletów nie pozostał w miejscu przeprowadzenia kontroli do czasu przybycia Policji lub innych organów porządkowych (K 16/12)

Prokurator Generalny wniósł o zbadanie zgodności przepisu art. 87b ustawy z dnia 15 listopada 1984 roku - Prawo przewozowe w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 16 grudnia 2010 roku o publicznym transporcie zbiorowym przez to, że:

- odnosi się do każdego kontrolowanego podróżnego, a nie tylko podróżnego, który w czasie kontroli dokumentów przewozu osób lub bagażu, mimo braku odpowiedniego dokumentu przewozu, odmawia zapłacenia należności i okazania dokumentu, umożliwiającego stwierdzenie jego tożsamości,

- nakazuje, pod groźbą kary, podróżnemu pozostanie w miejscu przeprowadzania kontroli albo w innym miejscu wskazanym przez przewoźnika lub organizatora publicznego transportu zbiorowego albo osobę przez niego upoważnioną do czasu przybycia funkcjonariusza Policji lub innych organów porządkowych, niezależnie od tego, czy podróżny swoim działaniem zmierza bezpośrednio do uniemożliwienia zatrzymania go przez funkcjonariusza Policji lub innych uprawnionych służb porządkowych,

z art. 31 ust. 3 w związku z art. 41 ust. 1 Konstytucji RP

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.4. Kontrola operacyjna (K 15/12 – połączona z K 28/12)

Prokurator Generalny wniósł o zbadanie zgodności:

- 1) art. 19 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji,
 - 2) art. 9e ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej,
 - 3) art. 36c ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (Dz. U. z 2011 r. Nr 41, poz. 214 ze zmianami),
 - 4) art. 31 ust. 1 pkt 17 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych,
 - 5) art. 31 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego w zakresie, w jakim odnosi się do zwrotu: "a także innych ustawach i umowach międzynarodowych",
 - 6) art. 31 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy, o której mowa w pkt 5, w zakresie, w jakim odnosi się do zwrotu: "oraz innych [przestępstw] niż wymienione w lit. a - f, godzących w bezpieczeństwo potencjału obronnego państwa, SZ RP oraz jednostek organizacyjnych MON, a także państw, które zapewniają wzajemność",
 - 7) art. 31 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 9 ustawy, o której mowa w pkt 5
- z art. 2, art. 47, art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 roku;

o zbadanie zgodności:

- 1) art. 20c ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji w związku z art. 212 § 1 i § 2, art. 216 § 1 i § 2, art. 217 § 1, art. 221, art. 278 § 1 - 3 i § 5, art. 284 § 1 - 3, art. 288 § 1 i § 2 oraz art. 290 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny, z art. 45, art. 46 ust. 1, art. 49 i art. 49a ustawy z dnia 26 stycznia 1984 roku - Prawo prasowe, z art. 34 pkt 2, 3 i 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o wyrobach budowlanych, art. 33 ustawy z dnia 25 lutego 2011 roku o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, art. 77 pkt 2, 2a i 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt i w związku z art. 52 pkt 2 i 4 ustawy z dnia 13 października 1995 roku - Prawo łowieckie - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 roku;
- 2) art. 10b ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej w związku z art. 212 § 1 i § 2, art. 216 § 1 i § 2, art. 217 § 1, art. 221, art. 278 § 1 - 3 i § 5, art. 284 § 1 - 3, art. 288 § 1 i § 2 oraz art. 290 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny, z art. 45, art. 46 ust. 1, art. 49 i art. 49a ustawy z dnia 26 stycznia 1984 roku - Prawo prasowe, z art. 34 pkt 2, 3 i 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o wyrobach budowlanych, art. 33 ustawy z dnia 25 lutego 2011 roku o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, art. 77 pkt 2, 2a i 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt i w związku z art. 52 pkt 2 i 4 ustawy z dnia 13 października 1995 roku - Prawo łowieckie - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

3) art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych w związku z art. 212 § 1 i § 2, art. 216 § 1 i § 2, art. 217 § 1, art. 221, art. 278 § 1 - 3 i § 5, art. 284 § 1 - 3, art. 288 § 1 i § 2 oraz art. 290 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny, z art. 60 § 2 i § 3, art. 61 § 1, art. 62 § 1, § 3 i § 4, art. 80 § 1 i § 2, art. 93 § 2 i § 3, art. 95 § 1, art. 108 § 2 oraz art. 109 ustawy z dnia 10 września 1999 roku - Kodeks karny skarbowy, z art. 45, art. 46 ust. 1, art. 49 i art. 49a ustawy z dnia 26 stycznia 1984 roku - Prawo prasowe, z art. 34 pkt 2, 3 i 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o wyrobach budowlanych, art. 33 ustawy z dnia 25 lutego 2011 roku o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, art. 77 pkt 2, 2a i 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt i w związku z art. 52 pkt 2 i 4 ustawy z dnia 13 października 1995 roku - Prawo łowieckie - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

4) art. 36b ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o kontroli skarbowej w związku z art. 60 § 2 i § 3, art. 61 § 1, art. 62 § 1, § 3 i § 4, art. 80 § 1 i § 2, art. 93 § 2 i § 3, art. 95 § 1, art. 108 § 2 oraz art. 109 ustawy z dnia 10 września 1999 roku - Kodeks karny skarbowy - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

5) art. 36b ust. 1 pkt 1 w związku z art. 2 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o kontroli skarbowej, w związku z art. 85 § 4, art. 86 § 4, art. 87 § 4, art. 88 § 3, art. 89 § 3, art. 90 § 3, art. 91 § 4, art. 92 § 3, art. 94 § 3, art. 95 § 2 i art. 96 § 1 ustawy z dnia 10 września 1999 roku - Kodeks karny skarbowy oraz w związku z art. 100 ust. 1 i art. 101 ust. 1 ustawy z dnia 19 marca 2004 roku - Prawo celne - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

art. 28 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 24 maja 2002 roku o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu - w zakresie, w jakim odnosi się do zwrotu "i innych przestępstw godzących w bezpieczeństwo państwa" - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

art. 28 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b oraz c, jak również pkt 5 ustawy, o której mowa w pkt 6 - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

art. 32 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz. U. Nr 104, poz. 709 ze zmianami) - w zakresie, w jakim odnosi się do zwrotu: "a także innych ustawach i umowach międzynarodowych" - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

art. 32 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. g ustawy, o której mowa w pkt 8 - w zakresie, w jakim odnosi się do zwrotu: "oraz innych [przestępstw - wł.] niż wymienione w lit. a - f, godzących w bezpieczeństwo potencjału obronnego państwa, SZ RP oraz jednostek organizacyjnych MON, a także państw, które zapewniają wzajemność" - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

art. 32 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 9 ustawy, o której mowa w pkt 8 - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

11) art. 18 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym w związku z art. 4, art. 12 ust. 3-6, art. 13 oraz art. 15 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

12) art. 18 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym w związku z art. 8 ust. 1 i 3 oraz art. 10 ust. 1, 2, 5 i 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne, z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 9 maja 1996 roku o wykonywaniu mandatu posła i senatora, z art. 87 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku - Prawo o ustroju sądów powszechnych, z art. 38 ustawy z dnia 23 listopada 2002 roku o Sądzie Najwyższym, z art. 49a ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 roku o prokuraturze, z art. 24h ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, z art. 25c ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym oraz w związku z art. 27c ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

13) art. 18 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym w związku z art. 1 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 21 czerwca 1990 roku o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

14) art. 18 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym w związku z art. 200 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku - Prawo zamówień publicznych, z art. 46 ust. 1, art. 75 ust. 1 - 4 i art. 110 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej oraz w związku z art. 3 ust. 1, art. 20a ust. 1 -3, art. 31 a, art. 36 ust. 1, art. 39 ust. 1 i art. 69e ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

15) art. 18 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 2 ust. 1 pkt 6 i pkt 7 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 roku o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym -z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

16) art. 75 d ust. 1 w związku z ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej w związku z art. 108 § 2 i art. 109 ustawy z dnia 10 września 1999 roku -Kodeks karny skarbowy - z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji, o której mowa w pkt 1;

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.5. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego oraz użycie broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej (K 11/12)

Prokurator Generalny wniósł o zbadanie zgodności:

1) przepis art. 22 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 roku o Służbie Więziennej z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

2) przepisy § 2 ust. 2, § 3 ust. 1 i ust. 2 zdanie pierwsze, § 5 ust. 2, § 7, § 8 ust. 1, ust. 3 i ust. 4, § 9 ust. 1, § 10, § 11, § 12, § 13, § 14, § 17, § 18, 2 § 19, § 20, § 21, § 22, § 23 ust. 1 i ust. 3, § 24 oraz § 26 ust. 1, ust. 2 i ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 lipca 2010 roku w sprawie stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej z art. 22 ustawy, o której mowa w pkt 1, jak również z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.6. Warunki i sposób użycia środków przymusu wobec nieletnich (K 3/12)

Prokurator Generalny wniósł zgodności o zbadanie zgodności o zbadanie zgodności art. 95c § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich w brzmieniu nadanym przez art. 205 pkt 20 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.7. Odpowiedzialność karna funkcjonariusza publicznego (P 37/12)

Sąd Rejonowy w Lesznie wystąpił z pytaniem:

- czy art. 231 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP,

- czy art. 231 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny w zakresie brzmienia: "działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego" jest zgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.8. Zarządzenie przez sąd obligatoryjnego wykonania kary warunkowo zawieszonej; przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub małoletniej (P 34/12)

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Warszawie wystąpił z pytaniem czy:

1) art. 75 § 1a kodeksu karnego jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP,

2) art. 75 § 1a kodeksu karnego jest zgodny z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP w związku z art. 42 ust. 3 Konstytucji RP i art. 42 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i art. 2 Konstytucji RP,

3) art. 75 § 1a kodeksu karnego z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP i w związku z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.9. Brak regulacji trybu składania wniosków o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności sędziów za złożenie niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego; brak ustawowo określonych przesłanek wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności (P 31/12)

Sąd Okręgowy w Gliwicach wystąpił z pytaniem: czy art. 80 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku - Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie niezawierającym regulacji trybu składania wniosków o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności sędziów za złożenie niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego i ustawowo określonych przesłanek wyrażenia zgody na pociągnięcie do tejże odpowiedzialności, oraz art. 19 i art. 21 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów w zakresie, w jakim do postępowania w przedmiocie odpowiedzialności karnej nie nakazują stosowania odpowiednio przepisu art. 80 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku - Prawo o ustroju sądów powszechnych w postępowaniu lustracyjnym - są zgodne z art. 2, art. 7 i art. 181 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.10. Obowiązek złożenia oświadczenia lustracyjnego przez osobę, wobec której toczy się wszczęte wcześniej postępowanie lustracyjne (P 30/12)

Sąd Okręgowy w Gliwicach wystąpił z pytaniem: czy art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 2007 roku o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów w zakresie, w jakim nakłada obowiązek złożenia oświadczenia lustracyjnego na osobę, wobec której toczy się wszczęte wcześniej postępowanie lustracyjne i nie przewiduje prawa tej osoby do odmowy złożenia takiego oświadczenia - jest zgodny z art. 2, art. 7, art. 31 ust. 3 i art. 42 ust. 2 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.11. Wolność słowa; wolność badań naukowych; nieprecyzyjność zwrotów „nawołuje do nienawiści” oraz „inny totalitarny ustrój państwa” (SK 65/12)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 256 Kodeksu karnego z:

- 1) art. 42 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim operuje nieprecyzyjnymi zwrotami "nawołuje do nienawiści" oraz "inny totalitarny ustrój państwa";
- 2) art. 54 ust. 1 i art. 73 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji RP, ponieważ operowanie przez ustawodawcę określeniami „nawołuje do nienawiści” oraz „inny totalitarny ustrój państwa” nie daje gwarancji jasnego i precyzyjnego określenia zakresu tego przepisu, stwarzając niebezpieczeństwo dla wolności słowa oraz wolności badań naukowych;

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.12. Postępowanie karne; pozbawienie strony realnego prawa do obrony i skutecznego środka odwoławczego (SK 54/12)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 446 § 1 i 2 w związku z art. 96 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego z art. 2, art. 32 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 zd. 1., art. 45 ust. 1, art. 47, art. 52 ust. 2 i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.13. Karalność bezskutecznego podżegania do pomocnictwa w popełnieniu czynu zabronionego (SK 35/12)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 13 § 1 i art. 18 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks karny z art. 2, art. 31 ust. 1 i 3 i art. 42 ust. 1 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.14. Zaskarżenie postanowienia w sprawie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy (SK 33/12)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 426 § 1 i 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją dokonaną przez ustawę z dnia 20 stycznia 2011 roku o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1, art. 78 w związku z art. 45 ust. 1 oraz art. 78 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.15. Zasady ustanawiania kuratora celem wykonywania praw małoletniego pokrzywdzonego przestępstwem (SK 5/12)

W skardze konstytucyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 51 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w związku z art. 98 § 2 pkt 2 w związku z art. 98 § 3 w związku z art. 99 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1; art. 47 w związku z art. 51 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3; art. 48 ust. 2; art. 72 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.16. Prawo do obrony; odmowa wyznaczenia obrońcy z urzędu; brak możliwości bezpośredniego zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu (art. 81 § 1, art. 78 § 2 k.p.k.) (K 30/11)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności:

1. Artykułu 81 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie przewiduje zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu w przedmiocie odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu przez stronę, która złożyła wniosek w trybie art. 78 § 1 Kodeksu postępowania karnego – z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP i z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

2. Artykułu 78 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie przewiduje zaskarżenia postanowienia sądu w przedmiocie cofnięcia wyznaczenia obrońcy z urzędu – z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP i z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.17. Określenie katalogu zbieranych danych o jednostce za pomocą środków technicznych w działaniach operacyjnych; zasady niszczenia pozyskanych danych (K 23/11 – połączona z K 34/11 i K 21/12)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności:

1. art. 19 ust. 6 pkt 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji;
 2. art. 9e ust. 7 pkt 3 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej;
 3. art. 36c ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej;
 4. art. 31 ust. 7 pkt 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych;
 5. art. 27 ust. 6 pkt 3 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu;
 6. art. 17 ust. 5 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym;
 7. art. 31 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego
- z art. 2 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

o zbadanie zgodności:

1) art. 20c ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, art. 10b ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, art. 36b ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej, art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, art. 28 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego z art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności,

2) art. 36b ust. 5 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej, art. 28 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, art. 18 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, art. 32 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego w zakresie w jakim, przepisy te zezwalając na pozyskiwanie danych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne nie przewidują zniszczenia tych spośród pozyskanych danych, które nie zawierają informacji mających znaczenie dla prowadzonego postępowania z art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

o zbadanie zgodności:

1) art. 75d ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o Służbie Celnej z art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

2) art. 75d ust. 5 ustawy wymienionej w pkt 1 z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP;

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.18. Prawo do korzystania z pomocy obrońcy na etapie czynności wyjaśniających; postępowanie w sprawach o wykroczenia (art. 4 k.p.s.w.) (K 19/11 – połączona z P 22/11)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia – w zakresie, w jakim przepis ten pomija prawo do korzystania z obrońcy na etapie prowadzenia czynności wyjaśniających przez osoby, co do których istnieją uzasadnione podstawy do sporządzenia przeciwko nim wniosku o ukaranie – z art. 2 i art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP oraz z art. 6 ust. 3 lit. c Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i podstawowych Wolności.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.19. Dopuszczalność prowadzenia postępowania o przestępstwo wypełniające także znamiona wykroczenia, po tym, gdy postępowanie o wykroczenie zostało prawomocnie zakończone (P 25/11; połączona z P 34/11)

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi wystąpił z pytaniem: czy art. 17 § 1 pkt 7 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie w jakim pomija to, że nie wszczyna się postępowania karnego, a wszczęte umarza, gdy postępowanie o wykroczenie co do tego samego czynu tej samej osoby, zostało wcześniej prawomocnie zakończone, jest zgodny z art. 2 Konstytucji RP, art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 14 ust. 7 Międzynarodowego paktu Praw Obywatelskich i Politycznych?

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.20. Odpowiedzialność karna i wykroczeniowa za ten sam czyn (art. 10 § 1 k.w.) (P 23/11)

Sąd Rejonowy w Grójcu wystąpił z pytaniem: czy art. 10 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń w zakresie, w jakim dopuszcza stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn, odpowiedzialność za przestępstwo i wykroczenie, jest zgodny z art. 2 Konstytucji RP, art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.?

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.21. Obrót instrumentami finansowymi (P 11/11)

Sąd Rejonowy w Kielcach wystąpił z pytaniem: czy art. 183 ust. 1 i art. 39 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi jest zgodny z art. 42 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP?

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.22. Obowiązek oskarżonego poddania się badaniom; zastosowanie środków przymusu, asysta przy badaniu (U 2/11)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności

1) § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie poddawania badaniom lub wykonywania czynności z udziałem oskarżonego oraz osoby podejrzanej z art. 74 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, art. 41 ust. 1, art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 92 ust. 1 Konstytucji RP,

2) § 5 ust. 2, § 10 ust. 1 rozporządzenia wymienionego w pkt 1 w części zawierającej słowa "mimo zastosowania przymusu bezpośredniego," z art. 74 § 4 k. p. k., art. 41 ust. 1 i art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.23. Działanie na szkodę spółki, *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* (art. 585 § 1 k.s.h.) (SK 19/11)

W skardze kasacyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 585 § 1 k.s.h. z art. 42 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.24. Zasady udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności (K 22/10)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności art. 115 § 7 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.25. Wykroczenia; zasady zmiany grzywny na pracę społecznie użyteczną (art. 25 § 1 i 2 k.w.) (P 16/10)

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie wystąpił z pytaniem: czy art. 25 § 1 i § 2 k.w., w zakresie w jakim przewidują możliwość zamiany grzywny na pracę społecznie użyteczną, albo na areszt, jedynie jeśli jest to grzywna przekraczająca kwotę 500 złotych, jest zgodny z art. 2 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.26. Brak możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania (art. 547 § 1 k.p.k.) (SK 23/10)

W skardze kasacyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 547 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego z art. 78 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

5. Informacja międzynarodowa

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5.1. Rada Europy

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5.1.1. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

6. Przegląd książek i czasopism

(opr. dr Anna Błachnio-Parzych, członek Biura Studiów i Analiz SN)

6.1. Przegląd książek

- M. Gabriel-Węglowski, Regulamin prokuratury. Komentarz do § 121-272 i 329-345, Wolters Kluwer 2013;
- E. Dawidziuk, Traktowanie osób pozbawionych wolności we współczesnej Polsce na tle standardów międzynarodowych, Wolters Kluwer 2013;
- S. Spurek, Izolacja sprawcy od ofiary. Instrumenty przeciwdziałania przemocy w rodzinie; Wolters Kluwer 2013;
- A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 117-277 k.k., wydanie 4, Wolters Kluwer 2013;
- J. Skorupka, O sprawiedliwości procesu karnego, Wolters Kluwer 2013;
- T. Grzegorzczak (red. nauk.), W. Jankowski, M. Zbrojewska, Kodeks wykroczeń. Komentarz, wydanie 2, Wolters Kluwer 2013;
- L. Mazowiecka, Ofiary przestępstw z nienawiści, Wolters Kluwer 2013, E-book;
- M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa (red. nauk.) Kodeks karny. Praktyczny komentarz, wydanie 5, Wolters Kluwer 2013;
- M. Królikowski (red.), R. Zawłocki (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom 1. Komentarz do artykułów 117–221, C.H. Beck 2013;
- M. Królikowski (red.), R. Zawłocki (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom 2. Komentarz do artykułów 222–316, C.H. Beck 2013;
- J.K. Gierowski, L.K. Paprzycki, Niepoczytalność i psychiatryczne środki zabezpieczające. Zagadnienia prawno-materialne, procesowe, psychiatryczne i psychologiczne, C.H. Beck 2013;
- W. Grzyb, Realny zbieg przestępstw. Analiza dogmatyczna na tle Kodeksu karnego z 1997 r.; C.H. Beck 2013;;

6.2. Przegląd czasopism

Orzecznictwo Sądów Polskich 2013 nr 2

- M. Małecki, Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2012 r., I KZP 12/12;
- P. Gensikowski, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2012 r., V KK 199/12r.;

Prokuratura i Prawo 2013 nr 2

- K. Liżyńska, Kształtowanie się kary aresztu w polskim prawie wykroczeń;
- P. Chrzczonowicz, Inicjatywy wybranych państw europejskich dotyczące działalności tzw. sekt;
- P. Gensikowski, Instytucja przewidziana w art. 62a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii a orzeczenie przepadku;
- T. Safjański, Działania Europolu a funkcja dowodowa;
- M. Kowalczyk, Kontrola skarbową i postępowanie kontrolne;
- A. Jaskuła, Uzyskiwanie informacji o postępowaniu przygotowawczym w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej;
- K. Dąbkiewicz, Uzyskiwanie informacji o postępowaniu przygotowawczym w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej;
- K. Dąbkiewicz, Wniosek prokuratora o zastosowanie tymczasowego aresztowania;
- K. Kwiecińska, Mediacja w praktyce prokuratorskiej (studium przypadku);
- R. Lika, Dokumenty legalizacyjne w służbach specjalnych;
- J. Żylińska, Przesłanki konfrontacji;
- L. Wilk, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2012 r., I KZP 3/12;
- R. Kędziora, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2011 r., II KK 97/11;

Prokuratura i Prawo 2013 nr 3

- M. Klejnowska, Uproszczenia w uzasadnianiu decyzji procesowych w sprawach karnych;
- P. Łuczyński, Obowiązywanie zakazu reformationis in peius w postępowaniu ponownym;
- Łosicka, Procesowe pojęcie sprawy;
- A. Jaskuła, Rozpoznanie wniosku o udostępnienie informacji publicznej o postępowaniu przygotowawczym – zagadnienia procesowe;
- D. Morgała – Ujawnienie danych osobowych i wizerunku sprawcy przestępstwa;
- Golonka, Polskie rozwiązania prawne w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu;
- K. Szczechowicz, B. Orłowska – Zielińska, Wykonalność postanowień, udział stron i inne wybrane aspekty nowelizacji kodeksu karnego wykonawczego;

- J. Konikowska-Kuczyńska, Procesowe aspekty postępowania wobec uzależnionych sprawców przestępstw;
- M. Andrzejewska, Adaptacja koncepcji Thomasa Kuhna dla postępowania karnego;
- T. Łodziana, Zgoda następcza na przeprowadzenie czynności operacyjnych;
- D. Mirecki, Litispendencja w międzynarodowym obrocie karnym;
- H. Kuczyńska, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2011 r., IV KK 267/11;
- B. Kurzępa, Glosa do wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 14 grudnia 2011 r., II SA/Wa 2098/11;

Przeгляд Sądowy 2013 nr 2

- L. Wilk, Problematyka przypadku pojazdu mechanicznego w razie skazania sprawcy za przestępstwo z art. 178a § 12 kk;
- M. Gabriel-Węglowski, Uwagi o linii orzeczniczej Sądu najwyższego w przedmiocie wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów;
- M. Latos, Przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi okręgowemu w trybie art. 25 § 2 kpk;
- P. Gensikowski, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r., III KK 26/10;
- J. Gmaj, Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2011 r., I KZP 8/11;
- K. Sychta, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2011 r., II KK 244/10;

Monitor Prawniczy 2013 nr 1

- D. Drajewicz, Zażalenie w postępowaniu karnym;

Monitor Prawniczy 2013 z. 4

- S. Jaworski, Przesłanki warunkowego umorzenia postępowania;